

روانگه له بانگه واژه‌که وه تائیستا

وهختیک ئىمە نۇمانگىيىك لەمەوبەر بانگه واژه‌کەمان بلاۋىرىدەوە، زۆر جۆرە كەس دەماريان لەئاستىدا گىرڭىۋو. هەندىيەك دەستوبىرد، هەرچاوىيىكىانلىكىد بەھەزارو، كونبەكون كەوتتە گەپان بەدواى ئەو دەستوپەنچە ئەفسانانويىيانەدا، كەلەپشت پەردىو، ئەم كارە ھەرە پېر لەمەترسىيەو، بىگە ئەم پىلانە تۈواناكەرەيان سازكىرىدوه!.

ھەندىيىكتىر چاوى چەپىان لىقۇوچاندو، بەچاوى راست ماوهىيەكى نۇرلىيىورىبۇونەوە. ئەمان لەوەبەولالوە كەيارى و گەمەيەكى مندالانەيەو، زۆرى پىنناچى شەويان بەسەردادىّو، ئەوسا ھەلدىنەوە ناو بىشىكەكانىيان و خەو خېپىاندەكا، ھىچيان تىيدا بەدىنەكىد.

خو هەندىكىت، يا باپلىين بەتايمەتى يەكىك، دواى بىيەنگىيەكى دوورودرىز نۇوسى، كەھۆى ھەرە گرنگ بۆپەيدابۇونى (گرىيەكى سايکولۆجى) يەو گرىيەكەش لەئەنجامى ئەوهدايە (زىرووفى) نەتهوهى كورد وابووه، كەزۆربەى لاوه خويىندەوارەكان و نىمچە خويىندەوارەكان، دلسىزانە لەپارتە سىياسىيەكاندا خەباتىبىكەن. بەلام ئەو ناسۇرۇ چەرمەسەرىيەي بەسەر نەتهوهى كورددادا هاتوه، بۇتە ھۆى ئەوهى ھەندى لەم لاۋانە لەپىزى پارتەكان دوورىكەونەوه. ئىنجا دىارە مەبەستى ئەوهىيە بلى، كەئە دووركەوتتەوهىيەيان، دەيانخاتە گىزلاۋى ئازلاۋە سەرلىشىيوان و ورەبەردىن و كردارى مندالانەوه!. خو لەپىش ئەو قىسىيەشىدا نۇوسىيويە، كەھۆيەكىتى ئەم ئازلاۋە سەرلىشىيوان، ئەوهىيە كەخويىندەوارانى كورد (بەتايمەتى لاۋانى)، لەم دوايىيەدا كەوتتونەتە چاو ھەلەيىنان بە(بىرۇباوهەرى ماوتىسى تۈنگۈ مىژۇوى ژيانى گىقشاراو، كامۇو سارتەرە ئەدىيىانى پەنجا رەنگ سۇشىيالىيزم و شۇپشى جوتىار) و دەلى: (پىرەمېردىو گۇرانىيش دەناسن، چونكە دويىنى و پىرە مردوون).

كىشت مىشكەتەزىوهكان و قەلەملەرزىزىوهكان و، لەكەلىاندا كىشت چاوجنۇكەكانى (چىكى بەرىدەست) و، خەملىيەتتەۋانى دۆراندى تاجى سەر، وەهايان لىيڭىددادىيەوهو، وەهايان تىيەرپەۋانى و، وەهايان لەبارەيەوه نۇوسى!. بەلام كاميان وېرائى بىتە بەرمەيدانى لىيکۆلىنەوهىيەكى زانستانە باھەتى؟!. كاميان لەگىيانى خۆپەرسىتى خۆى بەدۇرگەرت و، توانى مىرەزەمى كۆنپەرسىتى لەكۆلى دابمالى و، رايەك دەرىپى كەلەخانە دلسىزىدا جىڭەي بىتەوه؟!. كاميان وېرائى سەردەقى بنەمايەكى زەنگەرتووى رزىيوبشىكىنى و، چاوى راستى بنۇوقىنى و بەچاوى چەپى نىشانبىگەرىتەوه؟!.

مامۆستايىان.. بادەست بخەينەپۇو.. ئاخۇ ئىيۇھ لەوە دلىيان، كەبوونى ئادەمەمەيك بەلەش لەسالى (1970)دا، مانانى ئەوهىيە كەبەبىرۇھۆشىش ھەر لەو

سالهدا دهژی؟!. زۆرتان.. بگره هەمووتان لهوەلامدا دەلین: نەءا!. بەلام ئایا وەهاشیدادەنین کەئەو (نەءە)ھ ئەم و ئەو بەشەوارەدەخا؟!. رەنگە ھاوپىرو رايانتان بەئاسانى بەو (نەءە)ھ قايىللىبىن. بەلام بۇ ئەو بىرپارايە جووتبوونى لەگەل سالى (1970)دا كۈنپە، ھەرگىز نەم.

مامۇستايىان.. ئىيەمە كاتى كەبانگەوازەكەمان بلاڭىرىدىو، دەمانزانى كەنەوهى دىواخان و خانەقا نادۇيىن. ھەرۋەكە مامەلە لەگەل نەوهى بت و بېپەرستانىشدا ناكەين. ئىيەمە لەناخەو باوهەمان بەوە هيىتابوو، كەئەوهى لەبىرۇھۆشى ئىيەدا پەنكى خواردىبۇوە، لەقۇولايى ھەستونەستماندا بنجى داکوتابوو، يائەوهى ئىيەمە بەئاواتىيە وەبۈوين بۆئەدەب و رۇشنىبىرى و زانسى نەتەوهى كورد سازبىنى، تەنبا لەبىرۇھۆش و ھەستونەستى نەوهى سەردەمى (لۇناو جىمېنى)ى ناوكوردەواريدا ھاوپىرو ھاومانى بەدىدەكەين. بەلنى ئىيەمە ئەوانمان دواند نەك نەوهى دىواخان و خانەقا.. نەك مىشكەتىزىوو قەلەملەرزىيۇ ترسى كوتەكى دەستى نەوهى دىواخان و خانەقاو، نەك چاوجۇنۇكەكانى چىلىكى بەرىدەست و، خەملەتەتتۈوانى تاجى سەر.

تاقىكىرنەوهى نۇ مانگى رابوردوو گەلى بەئاشكرا سەلماندى، كەئىمە لەكاتوساتى خۆيدا ئەو ئەركەى سەرشانمان بەجىيەنما، بۈوينە ئاۋىنەيەكى بىيگەردى هيىواو ئاواتى نەوهى نۇيى، لەكاتى خۆشىدا دەنگى خواست و مەبەستى ئەوانمان راڭەيىند. بەلگەش بۆئەم و تەيەمان گەلى زۆرە. ئەوهى ئىيەستا بەچاوى راستىگۈيى و وردىبىننېيە و بىروانىيە بارى ئەدەبىي كوردىيما لەدوو سالى رابوردوودا، بەئاسانى جىيگەپەنجەي ئەو نەوه نۇيى بەرۇويە و بەدىدەكە. ھەرۋەكە بەئاسانىش نىشانەي سەرەتاي قۇناغىيىكى نۇيى، ھەرىھە رىي بازەشدا پىيوه دەبىنى، كەئىمە لەبانگەوازەكەماندا نەخشەمان بۆكىشىۋە.

دیاره ئەوانەی لەنويخوازى سلەدەكەنەوە كوتەكىيان ليگرتوھ بەدەستەوە، بىرۇبۇچۇونىان پېرە لەجۇرەھا بابەتى ناولۇناتۆرەو گالاڭتەپىيەتەن! وەك ئەوەي كەلاسايىكىرىدىنەوەيە.. سەرلىيىشىۋانە.. ئازاۋەيە.. مەندالبازارپىيە.. سەركىيىشىپەيە و گۈوكۈ لەلەپىيەتى.. بىگە گىرەشىيۇنىيە و پىلانىيکى تۇوناكەر!! بەلام لەگەل ھەمۇو ئەمانەو لەگەل زىاترىشدا، ھەرگىز ناتوانن بەتۆزقال لەو ياسايە كەمبىكەن، كەلەئەنجامدا سەركەوتىن و سەرفرازى ھەربىۇ نۇىۋ، بۆتەقەلادانى بىيۇچانى نويخوازىيە لەلایەن ئادەم مىزادەوە، كەكلەيلى ھەردەم بەرەو پېشچۇونىيشى دەسگىردىخا. خۇوهنىبى ئەمە ياسايەكىنى، كەلەئەمپۇو دۇيىنى و پېرىدَا ھاتبىيەتەكايىھو، بەلكو بەمىزۇوى دروستبۇونى ئادەم مىزادەوە نۇوساوه، لەوساتەوەي كەھىشتا لەكۆشى سروشتدا، زۇرانبازىلى لەگەل ئەگەرلى بۇون و نەبوونىدەدەكردو، بەتەنیا يەك شانەي زىندۇوى چالاكيش رازىدەبۇو، نەك ئەو مليارە رىيکۈپىيەك و زىرەك و ورييائانەي كەئىستا ھەينى.

پېيوىستە گشت مامۇستايان و خويىنەرانى ئەم وتارەم لەوەش ئاڭادارىن، كەئىمە شەپى رووخاندىن و سېرىنەوەي سامانى ئەدەبى و روشنىيېرىي رابوردىووی نەتەوەكەمان ناكەين. ئەو سامانە لاي ئىمە رەكۈرىشەمانەو، بىنجمانى لەسەر داكوتراوه. بەلكو ئىمە شەپى نويخوازى و تازەكىرىدەوە بەرپېشەوەچۈوندەكەين.. شەپى دەرىپىنى هيياو ئاوات و ھەستونەست و بىرۇھۆشى نەوەي ئەم سەردەمەي خۆمان. زۇرانبازى و بەيەكدادانىيش لەم پېتتاوهدا، بەلامانەوە ئاسايىيە بۆي ئامادەين.

ئەوەي بەگىيانى دلسۇزى و، لەسەر بىنچىنەي لىيکۈلىنەوەي زانسىتىيانەي بابەتى، دېتە كۆرى گفتۇگۇو لىيدوانەوە لەگەلماندا، ئىمە جىڭەيەكى تايىبەتىي پېرەپىزۇ خۆشەويىستىي لەدلۇدەرۇونماندا بۆتەرخاندەكەين. ئەوەشى رىكەپلارو تىروتowanج و پاشقولگەرنىمان لەگەلدا دەگرىتەبەرە، كوتەكمان

لېيېدەستەوەدەگرى، ئىمە گۈركۈنى كارىگەرى لاۋىتىي خۆمانى لىيەخەينەكارو،
يەكبەدووى لهگەلدادىكەين.

1970/12/5-48/ز-هاوكاري.

وتاری و هرگیزدراو

تېبىينى :

لە و تاره يىدا كەلەكتىبۇونەوهى دەستپېكىرىنى كۆنگەرى چوارەمى نووسەرانى ئاسياو ئەفەريقا، كەلەسالى (1970)دا لە(نىودەلهى) پايتەختى هىندستاندا خويىندىيەوه، لەزۆر شوئىنيدا بىرۈزاي ئەوتقى لەبارەى ئەدەب و ئەدیبانەوه دەربىريوه، كەدەھىئىنلى لەبەرئەوهى سەرۆكى وزىرانى ولاتىكە،

بخاریتە بەرچاوی نووسەران و ئەدەبدۆستان و خوینەرانى لای ئىمەش. بۆيە
والىرەدا پۇختەيەكى وتارەكە دەكەم بەكوردى و بلاۋىدەكەمەوە.
(ج.ع)

شاعيران و نووسەران، بەوردبىنى و دوورپروانىن و قۇولى و ناسكىيى
ھەستونەستيان، لەمۇقانىت جىادەكىرىنەوە. وتهى نووسراو ھەميشە كارىكى
گەورە يىكىردىتە، سەر بىرۇھۆشى مۇقايىھى و رادەي ھۆشمەندى و زانستىيىانى
بەرزىكىردىتەوە. شاعيران و نووسەران لەتوناياندا ھەيە، كەدەرپى قۇولتىن
ھەست و ھۆشى ئادەمىزادو، لەپۇوخەرى بەجۇشتىن حەزو ئارەزۇوەكانىين.
ھەرۇھەن ئەوانن كەلەئەنجامدا، دەبنە ئاوىيىنەي بىرۇباوهەر خواست و
ئامانجەكانى گەل.

• • •

نووسەران زۆرجار بۇونەتە پېشەنگى دەرپىرىنى ناپەزايىي و، ھەردەم لەپۇوى
بىيگانەي داگىركارو زۆردارانى ناوخۇدا، دەنگىيان زوڭلىبۇوە. لەھىندىستانى
ئىمەشدا، گەلى لەسەركردەكانى بىزۇوتتەوەي ئازادىخوازىمان، لەپىزى نووسەرە
بەرزەكانماندابۇون. زۆرىتىريشيان دۆستايەتىيەكى پەتھيان، لەگەل نووسەران و
شاعيراندا ھەبۇوە. ئەمەش حالەتىيەكى ئاسايىيە، چونكە ناتوانى
بەبىكۈششىيىكى فراوانى رۇشتنىيە، ھىچ گۇرانىيىكى سىياسى و كۆمەلائەتى
بەدىبەھىنرە.

• • •

چ بىرۇباوهەر چ كردار، پېيوىستە لەئەنجامى لىيکۈلىنەوەيەكى وردى ھىزە
كۆمەلائەتىيەكاندا دىيارىبىكىرى. سا ھەرلەپەرپىكايەوە لەفەرەنسادا سەركردەكانى
شۇرۇش و، لەرووسيادا لىينىن و گۇركى، لەھىندىستانىشدا تاڭكۇرۇ گاندى و
نەھرۇ ھاتنەكايەوە. بەم پېيىھە لەھەمۇو قۇناغەكانى مىزۇوداو ھەتا ئىستاش،

هەردوو کۆششکاران، ئەوهى بەكىدارو ئەوهى بە بىركىدىنەوه، لەيەكتىر جىيانەبۇونەتەوه نابىنەوه.

نۇرجار ئەو پرسىيارە دىتەئاراوه، كەنائىا نۇوسەران پىويىستە لەسياسەتدا كارىكەن يان نا؟!. بەپاي من لەهەردوو حالتدا، مەسىھلەكە پەترپەيۈندىيى بەنۇوسەران خۆيانەوه ھەيە. سىاسييەكان ھەقى ئەوهىان نىيە، بېيارى بۆ دەرىكەن. چونكە نۇوسەران بەتەبىعەتى حاڭ، كار لەسياسەتدا بىكەن يان نېيکەن، ناتوانن خۆيان لەو جەنجالى و بېيەكدادانه توندۇتىزە بەدۇرۇبىگەن كەلەزىياندا ھەيە. ناتوانن خۆيان لەخۆشى و بەختىيارى، ياخەم و پەزىزەرى مەۋەكەن دەرەپەريان گىيىبىكەن. ئەي ئەگەر نا، چ بابەتە ئەددەبىك دەنۇوسن و بۆ كى؟!.

نۇوسەران لەھىندىستاندا لەلايەن حومەتەوه، رووبەررووی ھىچ جۆرە لېپرسىنەوه يەك نابىنەوه. بەلکو تەنبا وىرەنلىنى خۆيان و جەماوەرى گەل لېيىاندەپرسىنەوه. ئىيمە وەھاي دەبىيىن ئەوان دەبى پشتگىرى لەھەر كۆششىيەكىكەن، كەزىيان بەرەزىياتر سەرىيەستىو، زىاتر عەدالەت، زىاتر مەۋەقانەو، زىاتر جوانىيدەبا.

ئەدەب پىوانەو بىنچىنە بۆرەوشىدانانى. بەلکو دۆخىكى لەبار بۆ پەيپەوكىدىنى جۆرە رەوشتىك سازىدەكا، كەمەرۇۋە بخاتە سەرەرىكىاي هەلبىزىاردىنى هەلۋىيىتىك.

گىرنگتىرين پىيشكەوتىن لەبىسەت سالى دوايى ئەم سەددەيەدا، تەقىن و هەلکشانى رادەي ھوشىيارىي مەۋەقە. ھوشىيارى لەورۇو وە كەپىويىستە ھەولىبدىرى، ھەمووان لەيەك خىزانى گەورەي مەۋەقايەتىدا بىزىن و، يەك جىهان لەباوهشمانبىگى. ئەگەرچى سەنۋورى نىيوان ولاتان ھەرددەمىنى و ناچارىيە،

بەلام ئاشكرايە كەئىستا پەپىنەوە لىييان و، تىكەلەوبۇونيان بەيەكتىر، كارىكى
وەك جاران سىتم نىيە.

هاوكارى-ز/ 209 - 15/3/1974.

میراتى كۆن و نویکردنەوە لەئەدەبدا

نووسىنى: براكاش شاندرا

تىبىينى:

گۇشارى (لۆتس) كېيەكىتىي نووسەرانى ئاسياو ئەفەرىقا بەزمانى عەرەبى و ئىنگلەيزى و
فەپەنسى دەرىدەكا، بەشىكى لە زمارە (1) ئى سالى (1971) ئى بۆ مەسىلەي (میراتى كۆن و
نویکردنەوە لەئەدەبدا) تەرخانلىرىدۇ، كەنووسەران (مۆلک راج و براكاش شاندراو سانگ سىنگ)

له هینستانه و هو (مولود معمری) له جه زائیره و هو (محمد زنیبر) له مه را پکیشه و هو (یوسف شارقونی) له مبیسره و هو به شداریان تقدا کردوه.

بیگومان ههلهو سالهدا (سهرهتای 1971)، گوچارو رۆژنامه و کۆپو کۆمەلە ئەدەبىيەكانى لاي ئىمەش، لەگەرمەي لىدوان و دەممەتەقىدابۇن سەبارەت بە و مەسىھلىيە، كەھەتا ئىستا تۇرۇكەم باسى لەكايدا ھەرمماوه.

(ج. ع)

میراتی کون و تاقیکردندهوهی بهرد هوام و هه میشنه بوبیشهوه چوون، سیئلچهی جوشخواردووی يهك زنجین. بهبیمیرات ناچاردهبین هه مووشت له نووكهوه دهستپیبكهينهوه. واته بهبیمیراتی هه زار سالهی کاروانی شارستانیتی و زانستی و روشنبیری و هونههري و ئهه دهبيي كلهه كه بولو، بیگومان توشی کاره ساتیکی سامناكدهبین. لوه حالهدا بونموونه: دهبي سرهله نوی فييري زمانبیینهوه پورهی پیبدھین، بهه مهو وردەكارى و پیچھووپه نایه كييدهوه، كه دهبي دووباره پوختوپار او بيكهين، رايبيين و بیگونجييئنوه، هه تا خلتھولىتهي پيوه نه ميئن، بتوانى خوى بكتىتھوه ناو ههست و دل و گيان. كه او بولو مرؤۋە بېڭشت ئه و ده سكەوتانەي رابوردووی، ده بيتكە گياندارييکى دهسته و ستاني يه تياره.

وهکیتیش ئیمە هەرگیز لە تواناماندا نیيە، ببینە دىلى میراتىكى دەقگرتۇوی كۆن، بەلکو هەمیشە چاخ لە دواي چاخ، بەرىگا زانست و دەسکەوتى نويىردا، بەرھوپىشە و دەچىن. ئیمە لە بەرامبەر میراتىدا دەستە و ستانىين، ئەگەرچى وەهاش كىدارناكەين، كەسى رايىي و ازلىيئىن و،

تووپیبدهینه سەرەنويىلکى مىژۇوه وە. میراتى زىندۇو رووبارىكە و بەردەوام لەبەریدەرپا. میرات نابىٰ بىرىتە زەلکاوايىكى بۆگەن. لەپاپوردووی مروقايەتىدا زۇر نمۇونەي گەندەل ھەن، كەدبىٰ پشتگۈز بخرين. چونكە ئە دابۇنەرىت و بىرۇباوەرەنەي، بەھەر شىيۋەيەك بۇ پلهىيەكى مىژۇوېي لەو بەرپەسەندبۇوبىن، بۇئىستا دەستنادەن و دەبنە كۆسپ. لەبەرئەوە رۆشنىبىرى پىشىكە و تەنخوازى ئەم سەرەدەمە، دەبىٰ تۆۋى يېركەنەوە زانستيانە بچىنى. دىاردەكان بەھەمۇو بارەكانىياندا وردىكاتەوە. ھەلۋىيىستى رەخنەگرانە بىيت، لەسەر بىنچىنەي ھەلبىزاردەنی چاكتىن بىرۇپا و رىپازو بىرۇراوانى بىنیاتنراپى. پىيوىستە ئازاۋ نەترس و ياخىبى، بەلام نەك بەبارى ئازاۋەچىتى و بەدبىنى و نېبۈوندا.

ھىچ پىشىكە و تىنېكى بايە خدارو رەسەن لەئەدەبدا، بىشاندادانە سەرمىرات بەدىنایەت. زمان لەپەرسەندىدا ھىنەدە نەرم و سووكبۇوە، كەدەسەلەتى بەدەستە وەدانى مليونەها زنجىرە وىنەو يادگارى ئەوتۆى پەيداكردوھ، كەبەتىپەرپۇونى كات لەگەل میراتدا بەناوىيەكىدىدا جوشىيانخواردوھ. ئىستاش لەرېڭەي ھەزارن سەرچاواھىتى سەرەدەمەوە، بەردەوام لەدەولەمەندبۇون و پەرسەندىدا.

میرات و جۇرى زىيانى كۆمەللايەتى و بەھەدارى پىكەوە، جۇرى مىژۇوى كۆمەللايەتى و ئەدەبى پىكەدەھىنن. ھەركەسىك بىگرىت، خۆى بىھەۋى يانەيەۋى، بەشى ھەرگەورە بۇون و ھەلسوکەوتى لەزىياندا، بەندە بەمیراتەوە. واتە بەندە بەباوباباپيرانەوە. بەلام لەھەمانكاتدا، خاوهنى زۇر شتى تايىبەتىي خۆيەتى.. زۇر شت كەھەرگىز كەسىكىت لەپىش ئەودا خاوهنىنەبۇوە. سالىرەوە كەسايەتىي تايىبەتى، دىتەكايمەوە نەشونماكەدا. ئەگەرچى بارى كۆمەللايەتى دووبارە، رىڭا بەو نەشونماكەدە دەگىرىۋ، ماواھى نادا بەسەرەستى ھەلبىسوپرئى و، چۇنى حەزلىيە وەها كىداربىكا. لەئەنجامدا مىژۇوى ئەدەبىش

تیکر، به میرات و به هر هو بلیمه تیی نووسه ر لایه کو، به باری کومه لایه تیی ئه و سه ردەمەی تیايدا دەزى لە لایه کیتىر، پىكىدى و دەقى قۇناغىنىڭ تايىبەتىدەگرى. زيان بەھەر حاڭ، بەسات لە نويىكىرنەوهى خۆي ناكەۋى. بەردەوام شىۋەو قالبىكى نويىت وەردەگرى. مىژۇوش قەت خۆي دووپاتناكاتەوه.

میرات وەکو (ت. س. ئەلیوت) دەلى: "بەر لەھەرسەتىك بىرىتىيە لەھەستىكىرىن بەمېڭۈ. ئه وەستىكىرىن بەپەرى من گەنلىپىيىستە، بۇئەو شاعيرانەي تەمەنیان لە بىسەت و پىيىنج سالى تىيەپەپەرى، مەبەستىيانە لە سەر شىعەن نووسىن بەردەوامىن. خۆئەمھەستىكىرىن بەمېڭۈ، وەنبى تەنیاھەستىكىرىن بەر ابوردوو بگەيەننى، بەلکو حالىحازىز يش دەگرىتىوه. هەرودەن بەستىكىرىن بەمېڭۈ بەمبارەدا، ماناي ئەوه نىيە نووسەر لە سەنۇورى تەنكەبەرى نەوهى سەردەمەكەي خۆيدا گىربخوا، بەلکو دەبىن وەها بىنۇسى كەلە (ھۆمۈرۈس) وەھەتارۇزىگارى خۆي، لە ساتى زىندۇ و يىدابىي و، بەچەشىنى زنجىرە نووسىنېنىكى ھاواچاخى ساتى بۇونى خۆي بىتە پىشچاوا. ئەم جۆرەھەستىكىرىن بەمېڭۈ، كەلەيەك كاتداھەستىكىرىن بەبۇونى سەردەم و نەبۇونىشى، نووسەر دەگەيەننەتە رادەي ھووشىيارىيەكى كارىگەری قوولۇ ورد، سەبارەت بەپلەپاپاھى خۆي، لە تەھۋۇزىمى تىپەپبۇونى بىيۇچانى كاتدا". (میرات و بەھرە - ت. س. ئەلیوت).

تاقىكىرنەوهە نويىكىرنەوهە دوو كرادارى ئاسايىي و بنچىنەي پىشىكەوتتن. ئىمە ناتوانىن بەردەوام خۇمان دووپاتكەينەوه. شارستانىتى و زانستىھەردەم بەرەپىشەوه دەچن و نەشونمادەكەن. بۇئە ئىمەش ھەميشە بەرەو ئاسوئىيەكى نويىت خۇماندەكوتىن، بىئەوهى قەت بىگەينى. ئەم خۇكوتانەي مروقىش بۆپىشەوه، كۆتاىي بۇنىيە. بەلام رەنگۈبۈو دەنگو سەدای رابوردووش لە لای خۆيانەوه، هەردەم لەگەلماندادەمەنن. ئەوه دەنگى تولىيىداس، تاڭغۇر، نىرالا، لە دوو توپىي دەنگماندا زىنگەيەندى. سەرچاوهى روون و راستىنەي ئەدەب، ئەشكەنجهو ئازارو خۆشى و شادىيى مروقە.

لەزمانى هينديي ئىمەدا، رىبازىكى شىعريي نوى سەرىيەلداو بانگەوازىكىد، كەئامانجى هەرگەورەي بايەخدانە بەفۇرم. شاعيرانى ئەم رىبازە، بەدواى شىوهى دەرىپىنىكى نويىتدا دەگەپان. ئەوانە زۆرىيەيان شاعيرى پېشکەتنخوازبۇونو، شىوهى (شىعري سەرىيەست) يان لەخۆگرت، كەباشترين شىوهيانزانى بۇ دەرىپىنى مانا. ئەوي راستىبى، ئەمان وەك ئەوانىت فۇرمىاننەكردە تاكە ئامانچ، بەلکو لەپالىدا بايەخىكى زۆرىشيان بەناوەرۆكىدەدا.

سا ئىمە پىيوىستە لەھەق لانەدەين و دان بەوەدابنیيەن، كەسەرجەم ئەو تاقىكىدىنەوەانەي بايەخى سەرەكىان بەفۇرمداوه، بۇونەتە مايەى دەولەمەندىرىنى میراتى ئەدەبىي مەرۇۋاچىتى. بەرھەمى تەكعىبىيەكان و سورىيالىيەكان و، هەروەها شاعيرە رەمزىيەكانى فەرەنسا، بەشىكى گەورەي ئەو میراتەن. ھىچ گومان لەوەدا نىيە كەئىمە، بەبىيەرەمەكانى (پىكاسۇو روڈان و رامبۇو فەرلىن و بىرۇست و جويس)، لەپۈرۈپەنەن دەستكۈرەتەبۇوين. تاقىكىدىنەوەكانى ئەوان، پېشکەوتتىكى گەورەيان لە رووى تەكىنېكەوە بەدىھىنداو، بۇونە هوى بەرپاكرىنى تەۋىزىمەكى توند بەرەو پېشەوە، كەئەوەتا لەم سەردەمەدا ئەنجامەكەي بەروونى دىاريىدەدا.

1974/1/11-200 / ٣ . هاوكارى

سې جۇر تىڭە يىشتن سەبارەت بەشانو

نۇوسىنى: ئەحمد سىكۈتۈرى

تىبىنى:

ئەحمد سىكۈتۈرى، سىكۈتۈرى گشتىي پارتى ديموکراتىي (كىنیا) يە و
سەركىزلىكىي سەھىپىسى. شاعىرو نۇوسەرىيىكى ناسراوه. رۆشنېرىيىكى گەورەى

گله که یه‌تی. لهکوری لیکولینه‌وهی موسیقاو درامای ئەفه‌ریقاییشدا، جیگایه‌کی
دیاری هه‌یه‌و، هه‌ولی زۇرى تىداداون. ئەم وتاره پوخته‌ی باسیکیتى سەبارەت
بەشانتو، كەلەزماره (10) ئى گۇشارى (لۆتس) ئى يەكىتىي نۇرسەرانى ئاسياو
ئەفه‌ریقادا بىلەكراوه‌تەوه.

(ج.ع)

بەرای من سى جۆر تىڭەيشتن سەبارەت بەشانۇ ھەن. يەكەميان ئەوهىه كە
ناوى بەشانۇ (گەندەل) دەبەين، چونكە پشت بەجۆرە رۆشنېرىيەكى كۆنى
مردوو دەبەستى، كەبۇئىستاي كۆمەلەكەي ئىيمەھىچ كەلکىكى نىيە، تەنیا
لەقۇناغىيىكى رابوردوودا دەورى خۆى بىنیوھو، ھەرچىيەكى لەتوانادابووه
بەكۆمەلى بەخشىوھ. بەلام لەئىستادا تلىپى تەپى تىدانەماوهو، بۇتە ھونەرى
رابواردىنىكى رووت و، مەگەر تەنیا خاوهن ئايىدەلۇژىا ئەرسەتكۈراتىيەكان
لەزەتى لىيەرېگىن و، ئارەزۇوييەكى ساتەوهختىي خۆيانى پىتىرىكەن. بىڭومان
ئەمچۈرە رۆشنېرىيە، نابى لە رىزى شۇرۇشەكەي ئىيمەدا جىڭەي بىرىتەوه.
واتە ھەرشانۇگەرېيەك كەدەيەۋى تەنانەت لەرابوردووويەكى نزىكىش
بدوى، ئەگەر دەرس و عىبرەت و ئەنجامىك بەنەوهى ئىستا نەگەيەنى، لە
شريتىكى بىبايەخى دەنگوباسى رابوردوو بەولۇھەنابى. چونكە ئەگەر
ناوهروكى ئەو شانۇگەرېيە، نەبەسترابىتەوه بەكشت لايەنەكانى چۈنۈتىي
پىشىكەوتىنى گەلەوه لەحالىحازرداو، بىگە تىشك بۇدۇارۇزىش نەھاوى، وەكوا
وتم بايەخى لەو جۆرە شريتە بەولۇھە نىيە. گەل ھونەرىكى دەۋى ئەوياسا
مېڙۇويييانەي بۇئاشـکراباكا، كەدەيانخاتە سەرپىگاي پىشـكەوتىن و،
بەرهۇئامانجى رزگاربۇون و بەختىارى و شادىيدەبەن.

دووه ميان ئهو شانويه ي كه حالي حازر ده كاته سه رچاوه ي چالاكىي خوى و،
لهو هزاران رووداوانه دهدوى، كله زيانى روزانه ي جه ماوهري گه لدا
دروست ده بن و بنه ناو يه كدي داده چن. ئهو و هى چاك و په سه نده لا يه نيده گرى و
ستايشىدە كاو، ئهو و شى خراپ و زيان به خشە و رىگە به كاروانى پيشكە وتنى
كۆمە لا يه تىدە گرى، ريسوايدە كاو جه ماوهر هاندەدا كه بھرى ليېگرن.

بيگومان ئه مبابە تە شانوگە رىيە، لە رۇوي پە رۇردەو فىركىرىنى خەلکە وە،
بايە خىيىكى گەورەي ھە يە. چونكە گەل تىدە گە يەنلى، كە شۇرۇشە كەمان لە پىنناوی
چ ئامانجىكى پىرۇزدا خەبات دە كا. سا ئه مبابە تە وەك سەرنجماندا،
بە شانوگە رىيە كى پيشكە و تووتر لە وەي پىشىوو دادەنرى. بەلام ھەندىك لايانو اۋە
ئەم رېبازە ھونە رىيە لە شانودا، مەترسىي ئە وەي لىدە گرى جه ماوهر لە و
دۆخەي زيانى روزانه يدا گىرپدا، كله ئىيىستايدا برىتىيە لە ئازارو ئەشكەنجه و
رەنجلانىكى بىيچان. لە كاتىكدا ھونەر پىيوىستە لەم قۇناغەدا ھەولى ئە و بدە،
كە هيواو ئاواتى رىزگار بۇونىيان لە لا گەشە پىيسييلىق، رىگايان بەرە دوپۇرۇچىكى
رۇوناك بۆ خوشبىكا. هوشيارىي سياسيييانەي وردى ھونەرمەندىش لىرەدا
دەر دە كە وى. ئەم بارى سەرنجە ئە و راستىيە دەر دەخا، كە ھونەرمەند ھېنده دى
پىيوىستە تىكە لا وى زيانى روزانه ي جه ماوهري گەلە كە يېلى، ھېنده دەبى
لە وە بە ئاكابى، كله گىرۋا ئە حالي حازردا گىرنە خوا، بەلكو دوور بىرانى و
چاوبىرىتە هيواو ئاواتە كانى دواپۇر. واتە ھەرچەندە پىيوىستە كە شانو
لە گىرفتە كانى زيانى روزنەي جه ماوهر بىدوى، بەنیازى هاندانىيان
بۆچارە سەركىدىان و باشىرىدىان بارى گۈزەرانيان، بەلام دەبى سەرنجيان
بۆھىياو ئاواتە كانى دواپۇرۇچىشيان رابكىشى و، پىيابىسە لمىنى كە ئە و رەنجلە
ئەمپۇ دەيدەن، دەبىتە مايەي بە دېھېننانى زيانىكى بە ختىارتىر بۆ سې بېرۇچىان.
ئەمەش بە ھەر حال نابى وەما بگە يەنلى، كە شانو بىكاتە بەھانە يەك

بۇھەلْفِاندۇنى جەماوەر بەئاسمانى خەووخەيالىكى پۇوچەلدا. فرىودانى جەماوەر بە ئاواتى بەدىھىننانى ژيانى ناو (يۈتۆپىيا) يەكى خەيالى بۇيان، ئەركى پىرۇزى شانۇ لەچاکەكارىيەوە دەگۆرۈ بەخراپەكارىو، لەبىناكىردىنەوە دەبىتە رووخاندىن.

سېيىھەميان كەباشترين شىيەسى تىيگەيشتنە لەشانۇ، بەلاى ئىيمەوە پەسەندەو پەيرەويىدەكەين، ئەوهىه كەشانۇكەرى لەناوەرۆكدا دەبىتى يەكەم: سوود لەرابوردوو وەربىگىرى. دووھم: لەحالىحازاردا ھەلبىسسوپى. سېيىھەميسىش: چاوبىرىتە دوارقۇزۇ پەلى بۇبهاوى. بەرای من ئەو شانۇكەرىيەسى ئەم سى بىنچىنەيەتىيە تىيدا پەيرەودەكىرى، دەتوانى دەورىكى شۇرۇشكىرىانە لەكۆمەلدا بىكىرى.

لەلاى من مەرجى ھەر بىنەرەتى لەشانۇكەرىدا ناوەرۆك، كەم بەستىم بىرۇباوەرەكەيەتى. بەلام ئەو بىرۇباوەرە كەرىيگە نىشانىدەرە، دەبىن ئاڭادارى چۈنۈتىي گونجاندىن خۆبىتى، لەگەل پىيکەوە بەستىنى رۇوداوهكىاندا بەزنجىرەيەك بىزۇتنى يەك لەدواى يەك، كەبەرەو ئامانجىكىيانبىا. كەوابۇو جەوهەرى شانۇ ئەو ناوەرۆكەيە كەبەدستەوەيدەدا. بەلام گومان لەۋەدا نىيە، كەبايەخى كۆمەللايەتى و توانىاي پەرۇھەدىي ئەمبابەتە شانۇكەرىييانە وەكىيەك نىن. رەنگە ھەبى لەئاستى رابوردووە مردۇوەكەدا بېچەقى، كەۋەك و تىمان ئەم جۇرە دەبىتە تەنبا شەرىتىيە دەنگوباسى وشك. يَا لەرابوردووە پىيادادى بۇحالىحازرو پىيکىيانەوە دەبەستىتەوە، كەئەميان پىيشكەوتۇوتە. وەياحالىحازر ھەم بەرابوردووە دەبەستىتەوە، ھەم پەل بۇپاشەرۇزىشەداھاواى، كەئەمەيان پەسەندىرىن ناوەرۆكە بۇشانۇكەرى.

رەنگە ئەم سى جۆر تىيگەيشتنە سەبارەت بەشانۇ، بىتowanىيا يە بەباشى رادەي بايەخدارىي ناوەرۆكى شانۇكەرىيەكى بۇدىيارىبىكىرىدىنایە، ئەگەر ئىيمە هىيندە

سەرقالى ئەو كاروفرمانە شۇرىشگىرىيە نەبووينايىه، كەلەم قۇناغەدا كەوتۇتە ئەستۆمان. بەلام شۇپش و روودا وو كارەساتەكانى رۆژانەي، گەلى لەوە ئالۇزترو سەتكەرنى، كەبەئاسانى بىتوانىن مەسىلەكان يەكالا بىكەينەوە. يانەخشەي بۇبىكىشىن و پالى ليىبدەينەوە.

. 1974/2/1 - 203 - ڙ/ ١

رەخنە و لېكۈلىپىنە وە

چەند سەرنجى لە كۆمەلە چىرۇكەكەي ئە حەممەد مەھەممەد ئىسماعىل

بەرلەباسىرىنى ئەم كۆمەلە چىرۇكەي كاك ئە حەممەد كەئىستا لە بەردىستاندا يە، بايىكە مىجار يىك دوو و تە دەربارەي كۆمەلە چىرۇكى پىشۇرى "دارەكەي بەرمالمان" بلىيەن. لەشىيەدا، كوتومت دارەكەي بەرمائى هەرچىرۇكۇوسىيىكى نەوهى پىش شۇپىشى تەممۇزى (1958) بۇو بىگە ئەتوانم بلىيەم: بەشارەزايىيەكى كەم تىشىدە و لە بەرھۆيەكى ساكار.. سەرتايىبۇو. لەناوەرۇكىيىشدا بەيىتۈيّشۈرى تاقىكىرىدە وە خۆخواردىنەوهىكى قۇولى پىيگەيىشتۇو، دەورۇخۇلى كارەساتەكانى سەرتىياھەلدىنى

خۆئەدا. لەگەلئەوەشدا "دارەکەی بەرمالىان" بۆخۆی وەك قەلەمبەدەستىك، كەئىيىست لەكۆپى ئەدەبىا، رىڭاي چىرۇكىنوسىن بىگرىيەبەر، لەبايەخ و سوودىيىكى تايىبەتى بەدەرنەبۇو. كاك ئەحمدەد بۆى ھەبۇو بىيانفوتىنى. ھەرەكۆ بۆى ھەبۇو بلاۋيانبىكەتەوە وەك كىرىدى، بەلام گىرىمان فەوتاندىنى، دىيارە ئىمە نەمان ئەزانى لەۋىۋە دەستىپىّكىردوه! بەلام ئەى ئاخۇ خۆى نەيئەزانى؟!

• • •

"دارەکەی بەرمالىان" وەھابۇو... سەرەتابۇو... سەرەتابىيەكى ئاسايىي.. بەلام ئىيىستاۋ دواى پىر لەسى ساڭ، كەلەم ماۋەيەدا گەللىك گۆپان و بەيەكەھاتن لەكۆپى ئەدەبىاتماندا رووىيدا، كاك ئەحمدەد ھەنگاوايىكىت ئەنلىق و كۆمەلە چىرۇكىيىت ئەخاتە پېش چاۋ. واتە خاوهنى "دارەکەی بەرمالىان" سوورىبۇوە لەسەر ئەھەرى بەردەوامبىت و رىڭاي نۇوسىن بەرنەدات.. سامن نالىيم ئەم كۆمەلە چىرۇكە تازەيەي، گەيشتۇتە ئەو رادەي گۆپان و پېشىكە وتنەي كەمنىچ بۆئەوو چ بۆخۆم و چ بۆگشت چىرۇكىنوسە كامانى ئەخوازم. نەخىن. بەلام ھېننە ئەللىم كەئەم كۆمەلە چىرۇكە "دارەکەی بەرمالىان" نىيە. بەلكو نىشانەيەكى ئاشكراي تەقەلادانىتى بۆبەرەپېشەوەچۈون. خۆبەلائى منەوە، ئەوەي لەم رۆزىنەدا لەپىيىستىي تەقەلادانى گۆپان و بەرەپېشەوەچۈون بىگات و لەمېشىكى خۆى چەسپىكەت، نىيەي گەرھۇي بىردىتەوەو بۆدەھىيەن لەسەرپىيە. من لەم كۆمەلە چىرۇكەداو بۇسەلماندىنى ئەو قىسەيەم كەووتىم (ئەمان دارەکەي بەرمالىاننىن)، بۇنۇونە تەنها چىرۇكى "دەستى ئۆخەي" ئەكەمە دەستەگولى لىكۈلىنەوەكەم. چونكە بەپىي تىكەيىشتىنى خۆم، يەكىكە لەو چىرۇكانى كاك ئەحمدەد كەتەقەلادانى بەرەپېشەوەچۈونى تىا ئەبىنم، وە كەلەبىنەرەتەوە ئامانجى من لەنۇوسىنى ئەم پېشەكىيە لەرۇو خەستىنى ئەو تەقەلادانىيە كەواي ئەبىنم بۇمان

ههیه تاقه یهک نمونه‌ی بوبکهینه پیوانه. ئەمە ئەگەرچى كەزماھىيەكىتىش لەچىرۇكەكانى كۆمەلەكە، لەو تەقەلادانە بەدەرنىن.

• • •

لەزىاندا بەگشتى و لەپۇرانى شۇپشدا -ھەرشۇپشىك- بەتايمەتى، زۇركەس ئەبىنە قۆچى قوربانىي گومانلىكىرىدىن.. زۇركەس بەبىيگۈناھ بەناپاڭ، يا بەدوشمن ئەدرىئەنە قەلەم و گەپوگول ئەكرىن. لەبەرچى؟!.

تەنها لەبەرئەوهى (راى گشتىي كۆمەل) ھەلە ئەفەرمۇيىت و باسەكە ھەم ئاۋەژۇو نوشئەكتەن و ھەم ئاۋەژۇو ھەلىدىيىتەن وە! پىيۆستە ئەوه بەسەير نەزانىرىت راي گشتىش (كەپىيکىدىت لەزماھىيەكى زۇر لەپارى ئەم و ئەو) ئەشىت وەك ھەرييەكىك لەئەم و ئەوهكە لەمەسەلەيەكدا بەھەلەبچى لەم حالەتانەدا دوو تەرف بېشىوھىيەكى پىر لەسەمەرە رووبەررووپەكتەن وەستنەوە. يەكمىان گەلەنەنەك زال و زەبرىيەدەست و دووھەميان ھىچگار زەبۇون و بىيىدەستەلات. ئەنجام بەچى ئەشكىيەنەوە! لەزۇرېيە جارا بەتىكشىكاندن و بەزانىنى ئەو تاكە كەسەن لەھەندىك زىبۇونەوهى راي گشتى بىت لەگومان لېكىرىدىنەكەي.. نەخىر. بەلكۇ زۇرجار لەودايىھەنە كەخويىنى ئىچىرەكەي بکاتە كاسەن و بەھەلەچۈنەكەي، بەئەنجامى نازەواى خۆى بگەيەنەتى، كەئەوسا ئەنجام ئەبىتە گىرى ئاڭرىك و ئەچىتە گىيانى و تالاوى ئەو ھەلەيە خۆى پىيەلدىيىتەن وە.

ئەوهى بەسەر (مام عەبدىلى) ناو چىرۇكى (دەستى ئۆخەى) دىيت، شتىكە لەم بابەتە، بەلام بەبى ئەوهى رwooى دراماىيى تىيا بگاتە ئەو پۆپەيەي كەئەبۇو پىيىگەت، كەبەپارى من تەنها بەو چىرۇكە لەو ھەنۇوتاندىنى تەقەللادانى ئاشتكىرىدىنەوهىيەن نىيوان مام عەبدۇل و راي گشتى دەيدا بىزگارى ئەبۇو كەئەو رەخنەگەرى بىيەوىت بچىتە بىنچوبىناوانىيەوە، تىئەگەت كەپارادى تىيگەيشتن و

بەپىرەوەچۈونى چىرۇكىنوس بۇئەو مەسىلەيە ھەم وردوقۇولۇ ھەم ناسكەى لەسەرتادا ئازايانە خۆى بۇئەكوتىت، لەقەراغدا ياخود لەناوهبراستىدا لىيىدەكەويىتە سلکىرىدەنەوە ئەچەقىت. ئەگىن ھەموو شت روولەوەبۇو كار لەكار بىتارىيەت و مام عەبدۇل تاسەر ئەو دوزمنە (دۆستە) و ئەو گۇمان لىيکراوە (پاكە) بىت كەبۇو.

• • •

مام عەبدۇل لەپەلاماردانى يەكەمى گوندەكەدا، زنجەكەى بەرسووتاندىن ناكەويىت، دەستى دوزمن شكىت. راي گشتى واى ئەويىست بەركەوتايە. مام عەبدۇل ئادەمېزادىيەكە وەك ھەرييەكىك لەبېرىز ئەندامانى راي گشتى. لەسەرتادا پىيىخۇشبوو. ھىرشهكە بەسەرچۇو. خەلکەكە گەرانەوە گوند. زنجەكەى ئەم و كۆشكەكەى ئاغايى دەرەبەگ بەپىيوه مابۇون. ئەمە لەخواوهبۇو. ھەزاران سەلاوات لەديارى پىيغەمبەرو شىيخ و مشايىخان. زنجەكەى ئەم بەپىيوه ماۋە. بەلام خوا خۆى ئەيزانى كەدلى بەخەلکە زنج سووتاوهكان زۆر ئەسووتا. پېر بەدل حەزىئەكرد ئەوهكانى ئەوانىش نەسووتانايە. بەلام گۇناھى ئەم چىبۇو؟! چى بەدەستبۇو؟ كەچى مەقۇمۇ ئەكەويىتە ناو گوندەكەوە. بۆچى تەنها زنجەكەى مام عەبدۇل و كۆشكى ئاغا بەرسووتاندىن نەكەوتىن؟! ئەمە بىيمەلەمەت نىيە؟! تو بلىي پىياوى ئاغا نەبىت؟! تو بلىي بەكىيگىراوى دوزمن نەبىت؟! ئەي بۆچى زنجەكەى بەرسووتاندىن نەكەوت؟!... با... بەرى وەلا... پىياوى ئاغايىه.. سەر بەدوزمنە.

- پىس..پىس..پىس..مام عەبدۇل پىياوى ئاغايىه!

- پىس..پىس..پىس..دوزمنە!

ئىيتر مام عەبدۇل گەپكرا..گولكرا..نەفرەتى لىيکرا!. ئەويىش لەلائى خۆيەوە زيانى لاتالبۇو..خەوو خۆراكى لىيچەرامبۇو. ئەبۇو بەئاواتەوەبى زنجەكەى

بسووتیئنری. مائی تالانبکری. ژنهکهی (خوانه خواسته).. ئى! ئى چون؟! نابى
 بىسەلمىنى كەپياوى ئاغا نىيە.. كەبەكىيگىراوى دوزمن نىيە! ئەوهى
 بەئاواتىيەوبۇ خوا بۇي رەخساند. گوندەكە بۆجاري دووھم كەوتەوھ
 بەرشالاۋ. سوپاس بۆيەدوقدورەتى خواي مەزن. ئەجارە زنجەكەی وەك ھى
 ئەو عالەمى خوايە، بەرسووتاندن كەوت. نەجات.. بۇوھوھ بەمام عەبدەلەكەی
 جاران. راي گشتى فەرمانى بۆدەركرد كەلەخۆيانە. ئى چون؟! زنجەكەی
 سووتا. ئەويش وەك ئەوان، بۆدرۇستىرىنەوە زنجى نۇي، كەوتە زەلكىيىشان!.
 ھەق لەچىرۇكەكەي كاك ئەحەممەددا، بەم شىيەھە سەرئەكەوېت. وەك ئەبىنن
 شىيەھەكى زەبۇون و زەليلە. شىيەھەكە پې لەپاپانەوە دەستەوستانى. پې
 لەپشتىبەستن بەكارىيەك.. ھەركارىيەك و لەھەرىيەكىيكتەرە كەفەرمانى پاکى و دلسۇزى
 پېيىبەخشىيەت. ئەگەرچى لەدوزمنىشەوەبىت. واتە لەئەنجامدا ھەر دوزمنبو كەفەرمانى
 پاکى و دلسۇزى بەمام عەبدەل بەخشى لەبرۇوو راي گشتىدا. سەيرە!... ئى ڭاخۇ راي
 گشتى گوند بۇي نەبۇو ھەرزۇو بلىيەت، دوزمن بەفرىيائى نۆكەرەكەي خۆى (مام عەبدۇل)
 كەوت و ئەمجارە زنجەكەي ئەويشى سووتاند؟. راي گشتى نەبۇو بلىيەت: دوزمن ئەو
 ھەلە گەورەيەي جارى پېشۈوو خۆى راستىرىدەوە؟! با.. بەللى. دەسا ھەلۇتانى كاك
 ئەحەممەد لەم چىرۇكەدا ئالىرەدايە. ھەق و راستى لەناھى دل و دەرۇونى مام عەبدەل
 خۆيدابۇو. بۆيە ئەبۇو ئەنجامىشى لەويۇو دەسگىرېخستايەو لەبرۇوو راي گشتى
 گوندا بىتەقاندىيەتەوھ كەئاخۇ مام عەبدەل پىياوى ئاغايىھە؟!. سەر بەدوزمنە؟!. ياخود
 راي گشتى ھەلەي فەرمۇوھ دەبى ئەۋدا بەچۈكدايى. دىارە راي گشتى غەزا
 ئەكەت و تاكە كەسەكە بەرگىرى. راي گشتى زال ئەبىت و تاكە كەسەكە شەھىد.
 شەھىدى ھەرە مەزن و نەمرەلەلای من، شەھىدىكە لەم بابەتە.

ئەمە پۇختەي باسى چىرۇكى (دەستى ئۆخەي)يە، كەوا ئەزانم باسىيىكى
 وردو بايەخدارو ناسكەو، جىيگەي ئافەريينە بۆكاك ئەحەممەد. وەكىتىرىش

چیزکه که، لەپرووی هونهرييەوە لەپىشىكەوتىن بەدەرنىيە. ناوهەرۆكى وردو ناسكى، هەردەم شىيەھى وردو ناسكى گەرەكە.

"لەوكاتەوە بېپارياندا بلىن -نەء- و بۇونە تانەى بان گلىئىنەى ورگەزە چاودەرپۇقىيەكى دىكەيان. بۇدۇوهەمین جار زنجەكانىيان وەك خىۆي ئەفسانەى كورد، دەمى رەشىيان لىپەيدابۇو.. هەناسەى دووكەلەويىان ئەكىد بەقۇرگى شەوا."

ھەرئەم دەستىپىكىرىدەن بەم شىيەھى داپاشتنە پەروچەرى كەپەل بۆزۇر ماناۋ باسوخواز ئەهاوىت، نىشانەيەكى ئاشكراراي پىشىكەوتىنى چىزۆكىنۇوسە لەچاو (دارەكەي بەرمالمان)دا. جووتىيارانى دىيىەك كەلەژىر چىنگى دەرەبەگىكىايە، لەرۇويا وھەگەپىنەوە ئەللىن -نەء-. بۆچى ئەللىن -نەء-؟!. وەرامىكى ئاشكرامان ناداتەدەست. تەنها ھىننە نېبىت كەئەو -نەء- ھەجىارى دووهەم ئەبىتە ھۆى سووتاندىنى زنجەكانىيان. رەنگە لەسەر مولڭانەبىت. رەنگە لەسەر داۋىنپىسىبىت، رەنگە! بەلام ئاخۇچ خويىنەرىيکى ئەم چەند دىپە (خويىنەرى ئەم رۆزىان)، ھەرزۇو لەناخدا سەرنجى بۇشۇرۇش ناچىت؟! بەلى ئەچىت. كەچۈوش، دىارە ھەرىيەو بارەكشتىيەدا چاوهراونى بەردهوامبۇونى كارەسات و ئەنجامى ئەكەت. كەچى چىزۆكىنۇوس لەناكاو زنجىرەي دىيمەنە كشتىيەكە ئەقتىيەن، ئەمانگوئىزىتەوە بۇدىمەنلىكى جىبهانى ناوخۇي تاكە كەسىك.. مام عەبدىلىك! لەويىدا لەئاستى خەمىكى ساكارى مەۋقۇيىتى ناو دىيىەكەدا گىرمائىدەت. ئەم گواستنەوە بىيەرىزدارىيەي چىزۆكىنۇوس، لە دىيمەنە كشتىيەوە بۆ ئەم تايىبەتتىيە، چ لەم سەرەتايەي چىزۆكەكەيىداو چ لەلاپەركانىتىدا، نموونەى تەقەللادانى نويخوازى و بەرھەپىشەوەچۈونىتى لەپرووی هونهرييەوە.

دواتى خويىندەوەي گشت لەپەركانى چىزۆكەكە، ئىنجا لەپرووی هونهرييەوە ئەگەينە ئەو ئەنجامە گەرنگەي، كەسەرەتاي خەمە ساكارەكەي مام عەبدىل، لەسەرەتاي چىزۆكەكەوە دەستىپىنەكەت (بەپىي نۇوسىنلى). بەلكو بەپىچەوانەوە،

کۆتاپیهاتنى كەوتۇتە سەرەتاو دەستپىّكىرىدىنى لەساتىكىدایە كەبەشىيە كى ھونەرى شاراۋەتەوە لەدووتوپىيى چىرۇكەكەدا. زنجىرىدە ئالۇگۇپىرىدىنى كات و شوينى كارەساتەكانى چىرۇكەكەش، بۇونەتە هوى سەركەوتى ئەم شىيە ھونەرىيە، كەخەمە ساكارەكەي پىخراۋەتە پىشقاو. بۇنمۇونە باشويىنپىي ئەم زنجىرى ئالۇگۇپىرىدىنى كات و شوينەلېگرىن:

يەكەم: دىيمەنلىكى فراوان: دىيىەك لەدىيەتەكانى كوردىستان لەزىز چەپۆكى دەرەبەگىكىدایە..شۇپش ھەلئەگىرسىت و دەرەبەگ ئەچىتە پال دوزمن. جوتىارەكان ئەللىن- نە-. بەوه بەسەرەتات دەستپىيەكتە.

دۇوھەم: كاتى راستەقىنە.. ياخود كاتى حائىحازرى كارەسات: سووتاندىنى جارى دووھەمى دىيىو، خەمە ساكارەكەي مام عەبدل.

سېيھەم: دىيى ناواھوھ: ھەست و نەستى مام عەبدل و ژنهكەي لەم جارى دووھەمەدا.

چوارەم: سەرەتاي باس: گەرانەوەيەك بۇرابوردوو. ھەلگىرساندىنى شۇپش.. حەزو ئارەزۇوى دەرەبەگ و ھەلۋىستى (رەشۇرۇوتەكانى) دىي.

پىيىجەم: ئەنجامى گشتى: - نە - و سووتاندىنى يەكەمجارى دىي.

شەشەم: ئەنجامى تايىەتى: خەمەكەي مام عەبدل و داكسانى بۇناھوھ.

ھەوتەم: گەرانەوە بۇ (كۆتاپىي - سەرەتا): ھەردۈوك تىيەكەل بەيەكتەن ئەبن.

ھەشەم: قرتاندىنى بەسەرەتات: زەلكىشان و تفکەرنى مام عەبدل لەدروستكەرى رىڭاي دىي.

جىڭە لەمە، نۇوسەر ھەولىداوە لەدارشتىدا (شىيە بروسکە) بەكاربىننەت، كەلەپەستىدا گونجاوتىرىن شىيە دارشتىنە بۇئە زنجىرى ئالۇگۇپىرىدىنى

لهکات و شویندا. ههروهها تهقەلادانی خهستکردنوهی وشهو رسته لههندیک جارا بهو نیازهی ماناپیکی فراوانتریان پیپیدهستهوبدات، ودک "دووکهلى خهست، ودک قینی دهروونیان پیچی ئەخواردو منارهکەی قووتئەدا". وهیا "دهمی ویردى بیتاقەتىي ئەجوو". وهیا "لوولەی چەکى، بەرلەپۆستالى خاوهنهکەی گەيشتە داڭنەكە" ياخود "لەمالى مام عەبدۇل خۆرگىرا".

بەلام لەپال ئەم كۆششە بىيۇچانەدا كەكاك ئەحمدە كردویتى، بۆئەوهى خۆى لەكۈزۈنچىرى شىوهى كلاسيكى رىزگارىكەت لەھونەرى چىرۇكنووسىندا كەكۆششىكى پېرۇزو پەسەندە، ئەبىينىن لەزۇر رووهوه ھېشتا كەمۇكۇپرى ھەيەو خۆى پىيە ماندۇونەكردوه. گەورەترينيان لاۋازىيە لەزمانداو، ئالۇزكاوى لەداراشتنى رسته بەكارھىيىنى وشەدا. بىيگومان زمان ودک پىرىدىك بۆپەراندنهوهى ھەست و بىرۇھۆشى نۇوسمەر راڭەياندى بەخويىنەربايەخىكى ھېچگار زۇرى ھەيەو نابىن فەراموش بىكىت. بۆيە نۇوسمەر چەندە بەسەر ئەوزمانەدا زالىنى كەپىي ئەنۇوسىت، باشتىر ئەتوانىت پۇختەي مەبەست بەدەستهوبدات.

ھەلّسەنگاندن

تىپىنى:

ئەم ھەلّسەنگاندە كەسەبارەت بەدوو چىرۆكى برايان ئازاد جونديانى و رەزا سەيد گول بەرزنجييە، سالى (1980) لەكىرىكدا لەھەولىز خويىندراوهەتەوە.

● ● ●

به ریزان..

پیشەکى بامەسەلەيەكتان لەگەلدا باسبىكم، كەئەگەرچى نۇئى نىيىھەو جارەھا و تراوەتھەو، بەلام واتىدەگەم كەباسكىرىنەوەي بۆئىستاي ئىمەي نۇوسەرانى كورد بەگشتى و نەوهى نويىمان بەتايبەتى، كارىكى سوودبەخش و پىويىستە، ئەو يىش مەسەلەلى لەخۆبایىبۇون و خۆ بەمەعسومدانانە، لەپۇرى كەموكۇپرى و چەوتوجەویلىيەو.

من دەپرسم: ئايىا كەسىك بۇوهو هەيە، لەھەركۈرىكى چالاكىي ژياندا هەلسۇورابى، گەيشتىتە دوالوتکە خولقاندىن و داهىيىنانىكى ئەوتۇ لەو كۆرەدا، كەئىتر بېرىپەپ كەسىكىترو بۆھەتاهەتايە نەتوانى لىيىتىپەربى؟!.. واتە ئايى حالەتىك هەيە پىيىبووتى دوالوتکە؟!. هەرگىز نەء.. چونكە مەسەلەلى خولقاندىن و داهىيىنان، ئەگەرچى لەحالەتى تاكەكەسى و لەمەودايەكى زەمەنىي دىيارىكراودا سنۇوردارە، بەلام لەحالەتى كۆكەسى و لەمەوداي زەمەنىي بىكۇتايىدا، سنۇورى بۆنېيەو بەرى بەرەھايى بەرەلايە.

بۆنۈونە: ئىمە كەئەمۇق باسمان لەچىرۇك و چىرۇكنووسىنە، بالەحالەتى يەك چىرۇكنووس وەك تاكەكەسىيەكە وردېبىنەوە، باپلىين بەشبەحالى خۆى لەخولقاندىن و داهىيىناندا، گەيشتە لوتكەيەكى كەلى بەرزو بەرزىترو بەرزىتىن. بەلام ئايى ئەنجام رۆژىك لەپۇرۇشان هەربىهە ناشكىتەوە، كەلەمەلکشان بەرەۋۇزورتىرىكەۋى و بۇھىستى؟!. چى دەيىوهستىن؟!. مەودا زەمەنىي دىيارىكراودا، كەبەندى مەوداي تەمەنەو، بوارى تىپەراندى بەرەھايى تىيدا نىيە. لەكاتىكدا مەودا زەمەنىيەكە لەحالەتى كۆكەسىدا وەك وتمان، بەرى بىسۇور بەرەلايەو لەئەنجامدا، بوارى تىپەراندى بەرەھايى تىدایە. بۆچى؟. چونكە وەك ئەوھىيە كۆكەسەكە كەلىرەدا چىرۇكنووسان، نەوه لەدواى نەوه بچنە سەرشانى يەكترو، هەلکشانىكى بىكۇتايى

بهره‌ریزی و دامنه‌گذاری کرداری خولقاندن و داهیتانه‌کهش،
بهره‌ریزی و دامنه‌گذاری کرداری خولقاندن و داهیتانه‌کهش،

بیکومان من دهرگای ئەم باسەم بۆیە خستەوە سەرپىشت تابلىم: ئەگەرچى
شانازىكىرن بەبەھەرە زىرىھەكى و شارەزايى خۆوە، بەتواناو دەسەلاتى خۆوە
لەخولقاندىن و داهىيەنداو، بەتايىبەتى لەكۈپى ئەدەب و ھونەر رۆشنىرىيدا، مافىيکى
رەواي ھەركەسىيەكە كەتمەواوى تاموچىزى سەربەرزى و پايەبلندىيى لەناو كۆمەلدا
لىيۇرېكىرى، بەلام لەپالىدا دەبى ھەردەم ئەو راستىيەي لەبەرچاوابى
كەدەسىنىشانمكىدو، ماوه بەخۇينەدا ئەو ماقھى زىياد لەراھە خۆى بەكارېيىنى و، زىياد
لەپىۋىست ھۆگرو شەيدايبىيى، چونكە داخزانى بەرھەلدىرى لەخۇيايىبۇونى
لەدوادەبىي و، لەئەنجامدا داخزان بەرھەلدىرى لەخولقاندىن و داهىيەنەكەوتن. دىيارىشە
كەمن رووى دەمم لەم بارەيەوە لەو لاوه جوامىرانەيە، كەبەھەستونەست و
دلىودەرروونىيىكى گىرگەرتۇوھەوە، بەيىرەھۆشىيىكى ھۆگرو شەيداى وشەوە دىيئە
پەرمەيدانى نۇوسىن و، رېڭكاي تىيىدا دەگەرنەبەر.

وهک دهیین ئەو راستییەی من باسم لیوهکرد، دوو روو یادوو مەغزای ھەیە.
یەکەمیان دەلی: ئەی ئەو نووسەرە ناودارە داهینەرەی کەچەند قۆناغیکت
بەرهەپیشەوە لەبوارەکەدا بېرىۋە، ئاگات لەخۇتبى و واتىنەگەيت، کەگوايە ئىتر
بۇھەتاھەتايە، كەسىك ناتوانى شان لەشانتىداو پېشىتكەوى. دووھەميشيان
دەلی: تۆش ئەی ئەولاؤھ جوامىرەی کەھېشتا لەقۇناغى يەکەمدایت و، بەھەرەو
توانى خولقاندن و داهینانت ھېشتا تازە چۈرۈدەكا، تۆش واتىنەگەيت بەو
چەند بەرھەمەت، كەوەك سەھەتايەك بەھەرەتايەك بەھەرەھەرەي خۇتت تىدا نواندۇون، ئىتر
گەشتىرووتەتە لوتكەو، كەسىك بەتۆزى بېتىدا راتاگا!

پہ ریزان ..

ئىيستا ئىتىر دىيمە سەر باسى كۆرەكەمان و، ئەو دوو چىرۇكەلى لەلايەن دوو
لەو لاوانەمانەوە پىشىكەشتانكران، كەناوم بەجوامىيرو ھۆگرو شەيداي
وشەبردن و، سەبارەت بەيەكەميان دەلىم:
گوومرگ، تەنانەت لەسەر مەندال و نىيرگزو، لەسەر خەندەو تىريقەى مەندال و،
ورشەو گەشەي نىيرگزىش ھەرگۇومرگە!.

چەند مەندالىك (لەگەل سېپىدەي بەياندا، لەكۆلانە قۇرىنەكانەوە)، وەك پۈلىك
پەپوولە، بەرەودەرەوەي شاردىچن. شار سلىيمانىيە. شوين دەوروبەرى تووى
مەلىكەو، تووى مەلىك بەخۆى و ھەقايمەتە دىرىينەكەيەوە. مەندالەكان
بۇنىيرگزچىن چوون. زەمەيلەي لىپەرەكەن و دەيھىن لەشار بىفرۇشنى.
مەندالەكان كۆرە ھەزارن و، لەگەلئەوەشدا دلخۇشنى. بۇونەتە پىاواو، بەرەنجى
شان نان بۆخۇيان پەيدادەكەن. بەزەمەيلەي پېر لەنىيرگزەوە بەرەوشاردىبىنەوە.
بەلام گوومرگ.. گوومرگى رىيڭر تەنانەت بەمەندال و نىيرگزىش، مەندالىدەخاتە
بەردابلۇسىن و، نىيرگز بەزىرپىيان!

ديارە دەبى بېرسىن: ئايا ئازاد جىندىيانى لەم چىرۇكەدا، دەيھىۋى چ ئامانج و
مەغزايمەمان پىرابگەيەنلى؟!. خىرۇ شەر. دەستەيەك مەندالى ھەزارى،
دەمبەخەندەو پىكەنلىن و، دلخۇش بەرەنجدان و وەرگەرنى بەرى رەنچ، بەو
نىيرگزەي دەوروبەرى تووى مەلىك، كەدەيىبەن بۆفرۇشتن بەدانىشتووانى شارى
تووى مەلىك. بەلام لەبەرامبەردا، گوومرگ لەبەرەدرگاي شاردا راوه ستاوه.
خەندەي سەرلىيۇي مەندالان و چەپكە نىيرگزەكانيان، بەقاچا خادەنلى و دەستىيان
بەسەردادەگرى.. بىگە زىرپىياندەنلى.

ئامانج و مەغزاکە پىرۇزنى و، لەبىرۇھۆش و ھەلۇيىستىكى پىشىكەوتتخوازانەوە
ھەلقولۇن.. لەپىشتىگىرىكىدى بەرەي رەنجدەر و ھەزارەوە، دىزى بەرەي
زۇرۇجەور.. بەرەي گوومرگدانەر لەسەر خەندەي مەندال و بۇنوبەرامەي نىيرگز.

بهلی.. ئامانج و مەغزا پیروزنى، دياره مايەرى رىزۇ ستايىشنى بۇچىرۇكىنوس. بەلام وەكىتىر، چىرۇك چەندە ناوهروكە، ھىىندهش شىيەھى. چەندە ھەلۈستە، ھىىندهش جوانىيە. بۇنمۇونە: تۈۋى مەلىك پىرى لىيىنە، دەوروبەرىشى نىرگىزى لىيىنارپۇئى، واتە نىرگەزەجاپى تىيدا نىيە. بىگەر ھەمۇو بنارى چىاى گۆيىزە، كەتۈۋى مەلىك دەكەوييە پېيىدەشتىيەوە، نىرگەزەجاپى تىيدا نابىنرە. مەسەلە لىيەدا ئەزمۇونى ژيانو، شارەزايىيە لەكاروبارىدا لەھەمۇو رووپەكەوە. چىرۇكىنوس كاتى باس لەشتىيىكەكە، دەبى لىيىدىلنىيابىئى، لەئاگادارىيەكى وردهو لىيىبىدوئى. من بىيم باس لە لوتكەي ھەلگوردېكەم، بلىيم دارخورماى لىيىيە، ماناى وايە ئەو قىسىمە لەناشارەزايىيەوە دەكەم، لەپۇرۇھە بىيئەزمۇونم. ھەرودە راستە كەبەرە گۇومرگچىيەكان.. بەرە زۇردارە دلرەقەكان، ھەرچى خراپەكارىيەك بەپىردابى دەيکەن. بەلام لەم چىرۇكەدا ئەو دلرەقىيە بەرامبەر بەو مەنداانەدەكىنى (بەتايبەتىش كەلەپۇرى ھونەرىيەوە دوور لەرەمىزكارىيى)، خويىنەر قايلناكاو دەيخاتە گومانەوە. مەنداالە نىرگىزى لەو دەشتودەرە چنىوھە، دەيمەنلىق بۇفرۇشتىن. ئى خۇ خراپەكارو زۇردارىش وەك مروفة، حەزيان لەنيرگزو بۇنى نيرگز ھەيە. ھەرودە كەۋانىش لەكتى ئاوهە ئاسايىدا، حسابىك بۇمنداالو مەندالىتى ھەردىكەن. تەنانەت ئەگەر وەهاشىدابىننەن، كەئيشارەتىك بەنائاسايى حالەتكەدراوه، بەوهى كەزەمەلىكەكان دەبى بېشكىيەرنىن، ئۇوا ھىشتىا ھەردىبى بېرسىن: بۇچى لىيىانى مەنداالەكان و، بۇچى شىيلاندىنى چەپكە نيرگەزەكان؟!. بەتايبەتى كەھىچەكام لەمەنداالەكان، كردىوھەكى واي لىينەوەشاوهەوە، كەگۇومرگچىيەكان تۈۋەرەوە هاربىكا. ئەمە بىيگومان پەيوەندىيى بەقايلىكىنى خويىنەرەوە ھەيە. راستە كەحالەت نىيە لەزياندا رووپەنەدابىئى نەدا. بەلام كەدەكىتە چىرۇك، دەبى لەگەل ئەو مەرجەدا بىگۈنچى كەباسىكىد. ئەمە مەسەلە يەكى كەمى ئاللۇزەوە لىيۇدانى فراوانى

پىددوئى، چونكە پەيوەندىيى راستەوخۇرى بەھەلبىزىاردىنى (نەمۇونە) وە ھەيە، كەئەويش پەيوەستە بەممەسەلەى گشتى و تايىبەتىيەوە لەو ھەلبىزىاردىدا. ئەمانە دوو سەرنجىبوون لەپۇرى كەموکوورپىيەوە لەشىۋەدا. بەلام لەپالىياندا بەكارهىيىنانى تەكニيى برووسكەيى لەدارشتىداو، رەوانى و بىڭىرىيوكولى لەزماندا، سەرنجىراكىش و مىژدەبەخشى.

چىرۇكى دووھم (كاتى بىيىدەنگى دەدوئى)، باسى لەمروققىكە كەبەديوی دەرەھەيدا بەزۆردارى بىيىدەنگىدەكىرى. ئەو بەمدىوھدا بىيىدەنگىكراوە بېراوهتەوە، ماوەتەوە دىويى ناوهەوەي، كەملەلانى لەچىرۇكەكەدا لەسەر ئەميانە. مروققەكە وايدادەنلى كەھەرھىچنەبى، ئەميانى بۇماۋەتەوە لەمياندا سەرىيەستە. بەناخى خۆيدا شۇرۇدەبىتەوە دەدوئى. گۆرانىيدەلى، رازۇنيازى خۆى تاۋوتتىيەدەكى. بەلام لەميشدا لىپِرادەپەرن و دەلىن: تو بۇت نىيە تەنانەت، پەساپۇرتت بۇچۇونە ناوخۆشتەوە ھەبى. ملەلانىكە بەردىوا مەدەبى. لەسەر كورسىيەك مەتكراوە. بەبەرامبەرىيەوە تابلوچىكە، كەۋىيىنە ئەسپىيەكى كەھىيلەيەو، رەسەنانە ھەنگاۋىنداوە. لەئەنجامدا مروققە مەتكراوەكە، لەپاسەوانەكانى دەريازدەبى، دەبىتەوە بەخاۋەنلى دەردوو دىويى خۆى. يَا باپلىن: بەسوارى ئەسپە كەھىيلەكە ئاوتاپلۇكە، روو لەجيھانى سەرىيەستىيەكتەوە. چونكە لەدوا دوودىيەر چىرۇكەكەدا دەلى: (كورسىيەكى بەتالىش دەورى تەنراپۇو. بۇيىچۇون. كەلايىكى سەوز لەسەر كورسىيەكە كەوتىپۇو. كەوھەرچەرخانەوە، تابلوى ئەسپە كەھىيلەكەش نەماپۇو).

بەریزان..

رەنگە ھەندىيەكتان لەوە ئاكادارىن، كەمن سالى پار لەو دىدارەدا كەيەكىتىيى نۇو سەرانى كورد بۇچىرۇكى سازىكىد، باسىيىكى فراوانىم، لەسەرىيەكى لەچىرۇكەكانى كاك رەزا سەيد گۈل بەرزنجى پىشىكەشكەشكەد. باسەكەم بىرىتىبۇو لەپەخنەيەكى پراكىتىكى لەسەر چىرۇكەكەو، بەوردى لەدىپ بەدىپ چاپتەر بەچاپتىرىم كۆلۈيەوە. بەدەمەيىھەوە

چمنه پیمکرا، باری سمرنجی خوم و تیگهیشتنتی خوم بوگه‌نی لایه‌نی هونمری چیزکنووسین دهربی. ئەم ئىشارةتەم بۆیەدا تابلیم: كاڭ رەزا لەم چیزکەيدا، تاپادىيەكى باش خۆى لەو كەموکورپىيانە رىزگاركردۇد، كەلەبەرەمەكانى سەرتاتى چیزکنووسىنىدا ھەبۇن و، بەرلەمەمووشيان پابەندبۇونى بەشىوهى راپورتنووسى و ھەقايەتخوانىيەوە. ئەمە لەپۇرى ھونرىيەوە. ئىنجا رووكەشىش لەچۈننېتىي ھەلبىزىدىنى باس و نواندىنىداو، لەگەلىدە لاوازىي مامەلەكردن سەبارەت بەكتات و شوين، كەلەچىزكەيى كورتدا بەردى بناغەن.

لەم چیزکەيدا، نموونە مروقىيە كەگىرۇدەي گرفتىيە. شوين سەركورسىيەكەم، ديارە كەلەناو ژۇورىيەكايەو، ديارىشە كەچەند كەسىك بەدىارييەوەن و بەسەريدا زالن. ئەو لەحالەتى بەرگەگرتن و كۆلنەداندایە. بەزمان نايەتە قىسە. قىسەكىرىنى لىقەدەغەيە. بەزمانى ناخددەوىو، كەسەكان دەيانەۋى ئەويىشى لىقەدەغەبىكەن. بەلام ناتوانى و بۆيانناكىرى. لەئەنجامدا كارەبا دەكۈزۈتەوە و ناو ژۇورەكە تارىكىدەبى. ئەوهى بۆدەبىتە ھەلى دەريازىيۇن (كەلەپاستىدا چیزکنووس ھەلەكەي بۆخۆى رەخساندۇد، نەك بۆئەوا). ديارە ئەمە دەريازىيۇنىك نىيە بەومانايەي، كەھەلبى و لەزۇورەكە رابكاتەدەرەوە، بەلكۇ زىاتر لەبوارى رەمنۇ خەيالدا كارى لەسەركاراوه.

كەوابۇ لەم چیزكەدا، شىوهى راپورتنووسى و ھەقايەتخوانى بەلاۋەنراوهو، لەھەلبىزىدى نموونى كەس (قارەمان) و، نواندىنى باس و، سننوردارىي كات و شوينىشدا، ئەو دەرىدەخەن كەكاك رەزا لەم چیزكەيدا بەرھۆپىشچووهو، روولەزەفەربرىدەن بەنهىننېيەكانى ھونەرەكە. لەگەل ئەوهەشدا دەبى بېرسىم: كارەباكە بۆچى كۈزۈيەوە؟!.. بەلى.. دەتوانىن بلىيىن: رىكەوتەو روويىداو روودەدا. ئەمە وەك بىيانووهىنائەوە هوپىدۇزىنەوە دەكىي و دەبى. پىشتر وتم: حالەت نىيە چمنه پې لەسەيروسەمەرشىبى، روويىنەدابى و روونەدا. بەلام قايلىكىرنەكەي خويىنەرو، بەدوورگەرنەكەي لەگومانكىردن، مەسەلەيەكەو دەبى چیزکنووس زۇر بەتەنكىيەوەبى.

یه شار که مال لاهه فسانه‌ی چیای ناگری) و (کویر ئوغلوو دا، زورشتنی پر له سه یروسه مهره دهنوسنی. که چی قایل ماند هکا که زور به پهروشهوه بیان خوینی نه و هو، هیچ گومانی کیشیان لینه کهین. چونکه خراونه ته قالبی تایبەتی خویانه و هو چەندە ئە فسانه بین، هیندهش لرزه یینی ئىمەدا دەبنە رووداوی راستە قىنه‌ی بەرجەستە کراو. سالەم چىرۇكەدا کاربا باوجى وابه و رېكەوتە بکۈزىتەمە؟!.. وەلام ئاشکرايە. وەك وەتم: بۆئەھىيە كەبىيەتە هللىك بۆچىرۇك نووس خۆى، نەك بۇقارەمانى چىرۇكەك، هەتا لهو كولانە دەرنە چووه دەريازىبى كەتىيەكەوتە. كولانى چۆنۈتىي كۆتايىپېھىنەن و بەئەنجام گەياندنى چىرۇكەك، كەدەتوانم بلىم: ئەمە لەپووی ھونھىرىيە وە لايەنى ھەرە لاوازىتى.

تہلیقی:

پیشتر پلاونه کراوه ته وه.

وهراميک بو هاوريم رهوف حهنه ئايا راسته كەشار رۇمان نىيە؟!

بهره هه موو شتیک ده بی بلیم که به راستی من و (شار) هکم به خته و هربووین،
چونکه هیچ نه بی هندیک و ده توامن بلیم هندیکی باشیشمان (به چاک یا

بـهـخـرـاـپ) لـهـسـهـرـنـوـوـسـرـا، كـهـهـرـئـهـمـهـ بـوـخـوـيـ مـهـغـزـايـهـكـ دـهـبـهـخـشـىـ. هـهـروـهـهـاـ بـهـرـلـهـهـمـوـ شـتـيـكـيـشـ، دـهـبـيـ رـيـزوـ سـوـپـاسـمـ بـوـئـهـوـ بـرـادـهـرـانـهـ دـهـرـبـيرـمـ كـهـهـرـيـهـكـيـانـ بـهـپـيـ بـارـيـ سـهـرـنـجـ وـ بـوـچـوـونـيـ خـوـىـ، بـيـرـوـپـارـايـ لـهـبـارـهـىـ (ـشـارـ)ـوـهـ خـسـتـبـوـوـهـرـوـوـ، دـيـسـانـ بـهـبـيـگـوـيـدـانـهـ جـوـرـىـ بـيـرـوـپـارـايـكـهـ، وـاتـهـ پـهـسـهـنـديـكـرـدـبـيـ يـانـهـيـكـرـدـبـيـ چـونـكـهـ منـ وـايـدـادـهـنـيـمـ كـهـهـرـيـهـكـيـانـ لـهـسـنـوـورـىـ سـهـرـبـهـسـتـيـيـ رـادـهـرـبـرـپـيـنـىـ خـوـىـداـ، هـهـلـسـوـوـرـاـوـهـوـ مـاـفـيـكـىـ رـهـواـيـ خـوـىـ خـسـتـوـتـهـكـارـ.

ئـيـنجـاـ ئـهـوـشـ بـهـپـيـوـيـسـتـ دـهـزـانـمـ كـهـهـرـ پـيـشـهـكـىـ سـيـفـهـتـيـكـىـ تـايـبـهـتـيـيـ خـوـمـ دـهـرـبـخـمـ كـهـرـنـگـهـ لـهـمـ سـيـفـهـتـهـداـ، وـيـنـهـمـ يـاهـاـوـبـهـشـمـ لـهـنـاـوـ نـوـوـسـهـرـانـىـ كـورـدـداـ زـوـرـ كـهـمـبـنـ. ئـهـوـيـشـ ئـهـوـدـيـهـ كـهـمـنـ وـهـكـ دـهـسـتـوـورـيـكـوـ لـهـلامـ جـيـكـيـرـبـوـوـهـ، وـهـرـامـىـ رـهـخـنـهـوـ نـوـوـسـيـنـ لـهـسـهـرـ ئـهـوـ بـهـرـهـمـ ئـهـدـهـبـيـانـهـمـ نـاـدـهـمـهـوـ كـهـبـهـئـهـدـهـبـيـ دـاهـيـنـانـ دـادـهـنـرـيـنـ، وـهـكـ چـيـرـوـكـوـ رـوـمـانـوـ شـانـوـگـهـرـىـ. بـوـچـىـ؟!.. زـوـرـ هـوـ كـهـنـزـمـتـرـيـنـيـيـشـيـانـ لـهـپـلـهـيـ بـايـهـخـدارـيـداـ، باـوـهـرـ بـهـخـوـكـرـدـنـهـ (ـنـهـكـ لـهـخـوـبـاـيـيـبـيـوـونـ)ـوـ گـرـنـكـتـرـيـنـيـيـشـيـانـ، ئـهـوـهـيـهـ كـهـمـنـ لـهـوـبـاـوـهـرـدـامـ ئـهـوـ بـهـرـهـمـهـ لـهـوـسـاتـهـوـهـىـ لـهـچـاـپـخـانـهـ دـهـرـدـهـچـىـوـ دـهـگـاتـهـ دـهـسـتـىـ خـوـيـنـهـرـانـ، تـهـنـيـاـ هـيـنـدـهـ مـافـىـ مـنـىـ پـيـوـهـدـهـمـيـنـىـ كـهـمـنـ خـوـلـقـانـدـوـوـمـهـوـ دـرـوـوـسـتـمـكـرـدـوـهـوـ بـهـلـامـ بـهـحـوـسـنـوـرـهـزـاـيـ خـوـمـ، خـسـتـوـوـمـهـتـهـ بـهـرـدـهـسـتـىـ ئـهـوـ خـهـلـكـهـ. ئـيـتـ ئـهـوـانـيـشـ (ـكـهـئـاشـكـرـاـيـهـ بـهـپـيـچـهـوـانـهـىـ بـهـرـهـمـهـكـهـوـ، دـرـوـوـسـتـكـراـوـىـ دـهـسـتـىـ مـنـ نـيـنـ بـتـوـانـ فـهـرـمـانـيـانـ پـيـبـكـهـمـوـ بـلـيـمـ: دـهـبـىـ چـهـپـلـهـيـ بـوـلـيـبـدـهـنـ)، خـاـوـهـنـىـ تـهـوـاـوـىـ حـزـنـوـئـارـهـزـوـوـىـ خـوـيـانـ وـ جـوـرـىـ بـيـرـوـپـارـ تـيـكـهـيـشـتـنـىـ خـوـيـانـ وـ چـهـنـدـيـنـ هـهـسـتـ وـ نـهـسـتـ وـ رـادـهـيـ هـوشـيـارـىـ وـ تـاـقـيـكـرـدـنـهـوـهـىـ كـهـلـهـ بـوـوـىـ ژـيـانـىـ خـوـيـانـ وـ بـوـهـيـجـ شـتـيـكـ سـهـرـبـهـسـتـيـيـ تـهـوـاـيـانـ نـهـبـىـ، بـوـئـهـمـيـانـ.. بـوـخـوـيـنـدـنـهـوـهـوـ نـهـخـوـيـنـدـنـهـوـهـىـ بـهـرـهـمـهـكـهـىـ مـنـ، بـوـپـهـسـنـدـكـرـدـنـ وـ نـهـكـرـدـنـىـ، بـوـسـتـاـيـشـكـرـدـنـ وـ لـچـلـيـهـلـقـورـتـانـدـنـىـ، بـوـ.. بـوـ.. بـوـ،

سەربەستىيەكى تەوايان ھەيە. ئىت لەئەنجامىدا منى خاودنېرھەمەكە، تەنبا
ھىندەم لەسەردەبى كەدۇرېدۇور لەچاوهپوانىدابمۇ بىزانم، ئايا ئامانجم
پىكاوه يان نا؟!.. بىزانم ئايا سەركەوتۇوبۇوم يان نا؟!.

وەكىت، خۆ من ئاگادارم كەئەم دەستوورە ھەروا سووكۇئاسان ناچىتە سەرو،
لقوپۇپى زۇر لىيەدىتتەو. ناھەمۇارتىينىيان ئەۋەيە كەپرای گشتى بەھەلە بچى. واتە راي
گشتى لەبەر ھەرھۆيەكىنى كەئەو ھۆيانە لەحالتى پاشاكەردا نىدا زۇرن، بەرھەمەيىكى
بەلاوه پەسەندەبى و كەچى لەبنەرتىدا شىاوى ئەۋەپەسەندىرىدەن ئەبى. لىيەدا دەبى زۇو
ئەو راستىيەش بلىم، كەئەمە تاسەرنابى و دوايى، زۇو يَا درەنگ، رەش و سپى لىيڭودا
دەبىنەوە. ھەروەكۆ بىبىا يەخترىنيشىيان ئەۋەيە، كەبىمۇرەتىك بىتت و وەك بوغزەسکىيەك
كىردار لەگەل بەرھەمەكەدابقا (مەبەستم شارو ئەو برايدەرانە نىيە كەلەسەريان نۇوسىيە)،
بەو نىازەمى تەقەلابدا رەشى تىدابقا بەسپى و سپى بەرەش! دىارە لەنیوان ئەو حالت و
ئەمياندا، زۇر بارىتەن و باسکەردىيان و تارىكى تايىبەتىيەدەوى.

بەھەر حال دەستوورەكە لەلای من سەرەرای ئەو بارە لا وەكىيىانەشى،
ھەروەھا كەوتۇتەوە كەھەر رەچاوبىكەم و لەسەرەری بېرمۇ (تا پىيەنەنرى
بەورگىدا!) لىيىلانەدەم. زۇرىشىن ئەو جارانە كەتەنانەت پى بەورگىشىدا
نزاوه بەلام ھەرلىيملانەداوه. چونكە ھەرددەم دەستوورىيەكتىر پارسەنگى
بۇداومەتەوە كەئەمېشىيانم وەك ئەويان باوھەپىيەتى.. واتە دەستورىي
پىيويستىي وەرامدانەوە لەلایەن غەيرى خۆمەوە. دىارە مەبەستم گرووپەرگۈرۈپىيەن
نىيە، بەلكو مەبەستم پىپۇرانى رەخنەو رەخنەكارىيە كەئەگەر مەسەلە
بەھەقىيانەت باسکەردىبى لەئەدەب و بەرھەمى ئەدەبى، دەبى ئەوان ئەو ئەركە
لەئەستۆ بىگرن نەك من.

سا من ئەم پىشەكىيەم بۆيە ھىنایەوە تابلىم: دەگۈنچا رەخنەكەي كاڭ
رەووفىيەم ئاسايىي وەك ئەوانىتىر بخويىندايەتەوە ئاسايىي لەدلى خۆمدا

بمووتایه: بهلئی برا.. لەفلانە لایەنەوە تو راست دەفەرمۇویت و بەلام لە فیسarıانەوە وانییەو، ياهەرشتىك لەم بابەتو ئىتەر وازملىيەھىنَا بۆ خەلکەكە، يابۇ پسپۇرانى رەخنەو رەخنەكارى. كەچى سەيرمکرد ھاۋپىم رەووف حەسەن، (خراب پىيى ناوه بەورگەمدى!!). ئىنجا كەتۈزى زىاتر يېرم لىيىرىدەوە، سەيرمکرد ئەگەر دەستوور نەشكىنەم و لىيىبەورام نەيەم، ھەر لەبەلاش و حەلاش لەم مەسەلە ھەرە بايەخدا بۆ من (بۇ منى ئەدىب)، دەبىمە قوربانىي دەستوورەكە خۆم. خۆ لەگەل ئەۋەشدا، وەنەبى من كەم و زۆر ئەو كارەبىم پىيىستەمبى. ھەرگىز نەء.. ئەويش لەئەنجامدا يەكىكە لەو خەلکەي كەمن بەحسۇنۇرەزاي خۆم، بەرھەمەممە خستۇتە بەرەستى و مافى رەواي خۆيەتى، بەۋەپى سەربەستىيەوە بىوراى خۆى لەبارەيەوە دەرىپىزى.

• • •

من پىيىش ئەوهى بچەمە ناوباسەكەوە، بانھىنېيەكى نانھىنېيش ئاشكراپكەم. دەووترى نۇوسىنى ھەرپۇمانىك و تەنانەت ھەرچىرۇكىيىكى كورتىش، رۆمان و چىرۇكىيىكى تايىبەتىي خۆى ھەيە كەئەميان لەسەنگى نۇوسەرەكە خۆيدا دەمېنېتىھە. مەگەر جارناجارىك لەچاپىكە و تىنېكى رۆژنامەگەريدا، يالەكۆرۈكۆمەلېكى تايىبەتىدا، نۇوسەرەكە باسىكى لىيەبكا كەئەمەش حالەتىكى دەگەمنە. بەمېنې، تو بلىيى (شار)كەى لەمەر من، بەبى ئەو حىكايەتە تايىبەتىيە خۆيىبى؟! ھەرگىز نەء.. ئەگەر بەدرىيىزى بىكىرەمەوە رەنگە زۆرى پىببوى. بويە تەنیا ھىنندە دەلىم كەمن (شار)م بەئاسانى بەدەستەوە نەھاتوھو لەگەلیدا گەلى ماندووبووم. ماوەي دە سالىك بەپرۇزەيى لەبەرەستىدا مایەوە. لەو ماوەيەدا سىجار گەياندە سەر ھەولدانى

دوانووسینه‌وهو ئاماڭىرىدىنى بۆچاپ و وازملىھىننا. تا لەجارى چوارەمدا
بەئەنجاممگە ياندو دواپىيارم لەسەر بلاۋىرىنى وەيدا.

كەوابى ئاتى رەخنەگىرىك دىيت و دواى خويىندىنەوهى تەنبا يەكجار يا جارو
نيويك، دەستىلىيەداتە قەلەم و دواى كۆشش و ماندووبۇونىكى زۆر كەم
كەبەتۆزى پىيى نووسەرەكە لەم لايەنەوه ناكا) لەبارەيەوه دەننوسى، دەبى ئەو
نووسەرە چ دىلىك بەمجۇرە رەخنەيە خۆشىكا؟!

من ئەوهتا ئىيىستا كتىبى (مارسىيل بروست والتخلص من الزمن)م لەبەر
دەستدایەو دەي�ىنەمەو. كتىبەكە (306) لاپەرەيەو باسى تەنبا
لەپۇمانى (بحثاً عن الزمن المفقود). خۇ دەزانم من بروست نىم و
(شار) يىش وەك رۇمانەكەي ئەو نىيە. بەلام ماناومەغزاى مەسەلەكە
بۇھەردۇو لامان و هەرييەكە لەسەنورى خۆيدا وەكىيەكە.

بایىمە سەر باسەكە.. ئايى راستە كە(شار) رۇمان نىيە؟! هاۋپىرم رەووف لە
ژمارە(144)ى حوزەيرانى 1988ى (بەيان)دا، بەناوىنىشانى (ئەرى دەنگوباسى
شار چىيە؟)، رەخنەيەكى لەسەر (شار) نووسىيە. ئەو خواو راستان ھاتوھ
نووسىنەكەي بەمشىيەدە بەشبەشكەرە: (ئايى شار رۇمانە؟! -ھەنگاوىك
بۇدواوه دوowan بۇپېشەوه - خۆشەويىستى و خەبات و كىنەو سىخورى - پەھى
قەناعەت پېكىرىن لەشاردا - رەفزى پېرەوو ياسا كەندەلەكان - مامەلەكەن لەتەك
جيڭەدا - سى كوچكەيەكى سەيىر - قىلى كۆتايى). ئىنجا من بەشبەحالى
خۆم ھەركە لەخويىندىنەوهى نووسىنەكە بۇومەوه، خىرا لەدلى خۆمدا وەتم! باشە
كاتى كاك رەووف ھەرلەسەرەتاتوھ دەرىيەدەخا كە(شار) رۇمان نىيە، ئەمەشى
لەلاپەرەو چارەكىكدا (بەپىيى گۆقارەكە) سەلماندۇو، ئىتىز چ پىيويستى
بەرەشكەرنەوهى پىينج لاپەرەو سى چارەكەكەيتىر ھەبوو؟!. كە(شار) ھەرلەبنەرەتەوه

رۆمان نهبى، چ پیویستى بەو ھەموو بىنەوبەرەيەيتى دەكىد؟!. (شار) رۆمان نىيە و
واسەلمىنرا كەرۆمان نىيە، ئىتەئو ھەموو شىلەوبىلەيەيتى بۆچىبوو؟!.
ئەوى راستىبى، ھۆى سەرەكى بۆھاندانم كەورامبىدەمەوە، ھەرئەمەبۇو.
كەبەورامىشدىم، تەقەلادىدەم نەكەومە داوى (سېروپىيان) كەوه.. واتە
ھەرھىنندە ئەو وتبىتى پيازو من بلىم سىرا!.. بەلكو تەنبا لەسەر ئەو پرسىارەى
كەدەلى: (ئايَا شار رۆمانە) و كەھەولىداوه بىسىەلمىننى رۆمان نىيە، گىردىم و
لەسەر يىدەدويىم كەرنگە جارجار پېيشكى لىببىتەوە لايەنەكانىت بىرىتەوە.
دەنا ئىتىر (سېرو پيازەكە) بەرپى خۆى و ئاسايى بەئەنجامدەگا.

• • •

يەكەمجار رووىدەم لەكاك رەووف خۆيىدەكەم و دەلىم: باواز لەتارىف و
تارىفكارى بىنەن كەئايَا رۆمان چىيەو چى نىيە!.. تو لەمن باشتى دەزانىت كەئەمە
كارىكى بىھۇودىيە.

بەلام با من پىشەكى بەبارە ھەرە ساكارەكەداو دوور لەھونەر و ھونەركارى
لىتىپىرمىم: كىيە كەدواى نووسەر خۆى و بەرلەپەخنەگر، حۆكمى ھەرە كارىگەر و
بایەخدار بەسەر بەرھەمىنکى ئەدەبىدادە؟!. دىيارە تو بەر لەمن دەلىيىت: خەلکەكە.
ئەو خەلکە ئەنەيەكىن وەك منى نووسەر و نەدەن وەك توئى رەخنەگر. بەلكوو
ھەزارو دەھەزارى خويىنەرى لاي ئىمەنى نەتەوە بچۈوك و سەدھەزار خويىنەرەكە لەمەپ
خۆمان، رايان بەرامبەر بە(شار) چۈنۈو؟!. دىيارە ناتۇنىت بلىيىت لايان بىبایەخبوو،
چونكە پىچەوانەكە راستىيەكى زۇر زەق و لەبەرچاوه. بەلام دەتوانىت بلىيىت:
ھەزارو دەھەزارىكى نەقام و تىنەگەيىشتووھو شارى لەخۇرباىيلىبۇو بەرۆمان، دەنا
نەرۆمانەو نەھىچ! دەلىيىت؟!...

ئىنجا ئەميان بالهولا بودستى!.. بايلىن ئەميانم ھەروا بۆسواڭىرىدىنى پشتگىريكردن لەخۆم ھىنابىتتەوە، بايىمە سەر مەسىلەسى ھونەرو ھونەركارى. كاك رەووف لەھەرامدا نەوهى پرسىارەكەدا واي بۆدەچى كە شار رۇمان نىبىه، بەلكو كۆمەللىك كورتە چىرۇكنو لەيەكىراون يابىيەكتەرەوە لەكىنراون. ئەمە بىلگومان دەتوانرى بخىتە قالبى تىورى (نظرىيە) يەكەمەوە لەزمانى ئەمەوە لەبوارى تارىفكىرىنى رۇماندا بۇوتىرى: (رۇمان نابىن برىتىبى لەكۆمەلە چىرۇكىكى كورت و لەيەكىراپىن). دەي بايلىن واقايىلىن بەم (تارىفە- تىورىيە). ئى بەلام خۇ دەبىن بېرسىن: ئەمە دەبىن برىتىبى لەچى؟!.

لىرەدا رووىدەم وەردەگىرپەم بەلاى ھەرىيەكىكى لەخويىنەرانداو دەلىم: تکايىھ تۆ لەلاى خۆتەوە ھەروا بەخىرايى لەزەينى خۆتدا، بەزىانى خۆتدا بچۆرەوە. تکايىھ توزىك راۋەستەو من مەخويىنەرەوە، بەلكو مىرۇوى زىانى خۆت بخويىنەرەوە. ئىنجا يىستا وەرەوە سەر دېرەكانى ئەم نۇوسىنەي من. چىت لەتۈمارى زىانى خۆتدا خويىنەوە؟!. من گومانم نىبىه كەھىندەي فرياكەوتىت، زنجىرەيەك كورتە چىرۇكت تىيادا خويىنەوە. با بۇنمۇونەش من ھەندىكىيات پىيەلىم: كەمندالبۇويت راتكىرد بەدواى بىچۇوو چۆلەكەيەكداو كەوتىت و دەستى راستت شكا. تەمنىت شانزە سالانبۇو كەھزەت لەكچىكى دراوسيتەنكرد (ئەمە توماھەكى دەخويىنەوە پىاواھ). كەزىت هىنزا زەماوەندىكى سى شەوو سى رۆزەيان بۆكىرایت. جارىكىيان مەلەتىدەكىدو خەرىكىبوو بخنكىيەت و ئازادى براەھەرت بەفرىاتكەوت. ئەم سالە كەچۈويت بۆسەفەرە دوورەكەت، تۇوشى گىچەللىكى گەورەبۇويت. پىرار كە.. مەنداھەكەت وەختى.. دراوسيكەت جارىكىيان... هەت، ئىت ئەگەر بىدەمبەدەمەيىھە، سەدو دوو سەدو دوو ھەزارت بۆدەزەمېرىم... .

ئىنجا بادەدەمەوە بەلاى كاك رەووفداو دەلىم: باشە من وادىم و زىانى ئەم پىاواھ دەكەم بەپۇمانىك. ئايا چىدەكەم؟!. ئايا نايەم ئەم سەدو دوو سەدو دوو

ههزار چیروکه کورتانه‌ی لهیه‌کبدهم و بیکه‌م به‌رۆمانه‌که؟!. به‌لام ئیتر چۆنیان لهیه‌کددهم و ناده‌م، نهینییه‌که‌ی هونه‌ری رۆماننووسین لیرەدايیه کەتو دیاره ئەم لاینه‌نت هەرلەبنه‌رەته‌وه مەبەستنەبووه، دەنا بەم باره‌دا رەخنەکەت لە(رۆمانه- کۆمەلە چیروکه‌که) دەگرت و، پیویستیشت بەهینانه کایه‌وهی ئەو تیوريیه سەیرە نەدەببوو!.

کەوابى راست بەپېچەوانه‌ی بۆچوونه‌که‌ی ئەوه‌وه، هەرپۇمانىك و (شارىش لەگەلدا)، هەرلەبنه‌رەته‌وه برىتىيە لەزنجىريه‌يەك چیروکى کورت کەيابەيەك تەوهەوه دەبەسترىنەوه ياخەند تەوهەریك (کەدوايى دىئمە سەر باسکردنى ئەميشيان). ئىنجا رۆماننووسى سەركەوتتوو ئەو کەسەيە كەبزانى چۆنیان هەلّدەسوورپىيىنەو چۆنیان بەيەكتەوه بەندەكاو چ جۆرە هونه‌رکارىيەكىيان تىدا بەكاردىيىنە. ئىيمە بايىن بىروانىنە ئەو هەموو شاكارە جىهانىييانە كەھەن. كاميانه كەلەم بابەته نىيە؟!. ئەوه (برايان كرامازۆف)ى دىستەويفسىكى، (شەپو ئاشتى)ى تۆلستۆى، (كلىلان)ى هوڭۇ، (دايك)ى گۆركى، (زەنگ بۇ كى لىيدەدرى)ى ھەمەنگوای، (سەد سال دوورەپەریزى)ى ماركىز، (براکوژى)ى كازانتزاكيس، (حەمەدۆك)ى يەشار كەمال، (خۇرەھەلاتى دەريايى ناوه‌راست)ى عەبدوللە حمان مونىف، كاميان.. كاميان برىتى نىيە لەچەندەها چیروکى کورت، ئەگەر بمانه‌وي وردىيانبىكەينه‌وه بەچیروکى کورت؟!.

به‌لام با باشتى ئەوه روونبىكەمه‌وه كەئايا چىيە ئەم کۆمەلە چیروکانه، لەكۆمەلە چیروكىيىكى کورتى ئاسايىي جيادەكتەوه؟ دوو شتى زور سەرەكى: يەكەم زنجىريه کارەسات و بەسرەاتەكان كەپاستەوخۇ يەناراستەوخۇ يەك بەندى يەكتىن. دووەم بەستنەوهى کارەسات و بەسرەاتەكان بەكەسانىيەكەوه كەلەچوارچىيە كات و شويىنىكى ديارىكراودا بەپىي سنورى رۆمانەكە هەلّدەسوورپىيىن. شىكردنەوهى ئەم لاینه نزۇرى پىددەوى و به‌لام با بەنمۇونەيەك

بیهینمه پیش چاو.. (زهلامیک ئەمېر بەسەفەر دەچى بۇشارى - س - ئەمە خۆى چىرۇكىيە، چونكە تۆ بیهینەرە بەرزەينى خوت كەئەو كابرايە چەندى يىركىدەنەوە هەلسوكەوت و بىنەوبەرەي پىددەۋى، تالەشارەكەي خۆيەوە دەكەوييەپى و دەگاتە شارى - س - و دەھووترى سەفەرەكەيىرىد؟! . ئىنجا سەرنجىدە.. لەۋى دەچى براادەرىيەكى دەبىنى. ئەمېش بەحسابى جياوازىي كات و شويىن و قسەوباس، دەبىتە چىرۇكى دووھم. براادەرەكەي بەدەم قسەوباسەكەوە، بەسەرەتايىكى لەوەبەرى خۆى دەگىرپىتەوە. ئەمە سىيىھم. يەكىك لەلەواھ پەيدادەبى و لەسەر مەسىلەيەكى كۆن، شەرىيەكى چاكىيان پىددەفرۇشى. ئەمە چوارەم. شەپەرەتەكە گوللەيەك دەتەقىيىن و كۈرىيەكى لاوى تازەزاوا لەلەواھ بەر دەكەوى (بچۇ بولاي حالى بۇوكى) و ئەمە پىنچەم... دەيسا ئەگەر بەدمېدەمىيەوە چەندىتىرت دەتوانم بۇرىزىكەم كەئەمانە ھىشتا بەشىكى زۇر كورتى رۇمانىيەكى درىز پىيىكەدەھىيىن؟! . ئىنجا تۆ وەرە بېروانە.. وا لەو پىنچ چىرۇكتەدا، سى كەسى سەرەكى و ديارە چەندانىيەكى لاوهكىشيان تىكەوت. هەروەها لەكادتاو، چەند رۇژىيەكى حالىخازرو گەرانەوە بۆچەند سالىك لەوەبەرۇ ديارە لەننیوانى گفتۈگۈوه، داھاتووشى تىىدەكەوى. يا لەشويىندا دوو شارى راستەو خۇو چەندانىيەكى ناپاستەو خۇو رەنگە چەندانىيەكى بۇداھاتووش تىكەوتلىقى. دەيسا سەرنجىتدا چۆن چىرۇكە كورتەكان، بەھۆى بەسەرەتات و كارەسات و كەسان و كات و شويىنەكانەوە پىكەوە گىرىدران؟! .

ئىنجا ھەمدىس باھەر ئەو نموونەيەي پىشىوت جارىكىتىر بۇبېيىنەوە بىسەلمىن كەچۈنچۈنى، دەبنە چىرۇكى كورتى جىالەيەكتىرى و نابنە بەشىك لەرۇمانىيەك. بېروانە.. (زهلامىك ئەمېر بەسەفەر دەچى بۇشارى - س - ئەمەبۇ و تىشىم ئەو سەفەرە چۈندهكا.. تەواو! .. ئەمەبۇ بەچىرۇكىيەكى كورت و ئىتىر چىرۇكنووس خۆى و خواي خۆى كەچۈنيدەكا بەچىرۇكىيەكى كورتى سەرەتكەوتتوو.

لەشارى - س - ياللهەر شارىكىتىر، دوو براادەر بەبىنىنى يەكترى شادوشوكىدەبنەوە. ئەمە دووەم. لەشارى - س - ياللهەر شارىكىتىر، دووبراادەر دانىشتوون و يەكىكىيان بەسەرھاتىكى لەوبەرى خۆى بۆئەويت دەگىرىتەوە. ئەمە سىيىم. لەشارى - س - ياللهەر شارىكىتىر، دووبراادەر دانىشتوون و يەكىكى لەولۇھە پەيدادەبى و لەسەرمەسەلەيەكى كۆن شەپريانپىددەفرۇشى. ئەمە چوارەم. هەرلەوشارە، شەپىك لەنیوان سى كەسدا دەقەومى، يەكىكىيان گوللەيەك دەتكەقىنە و لاويكى تازەزاوا پىيۇدەبى. ئەمە پىنچەم..). لىرەدا دەبى ئەو بلىم كەلەپاستىدا ئەم قسانە دەبى بۇقوتابىيەكى ھونەرى چىرۇكنووسىن بىكىن نەك بۇ مامۆستايىك، چونكە ھەموو قسەي سەرتايىن و مامۆستاۋ شارەزاي ھونەرى چىرۇكنووسىن، بەكورت و نۇقلۇ رۇمانەوە، دەبى لەوسەريان ھاتبىتەوە!.

ئەمەشيان وەها!.. وەكىتىر، من پىيمسىزەرەو ناشى ھاۋرېم رەووف، ھەندى نمۇونەى رۇمانى نەخويىندىبىتەوە كەھەربىرەستى بىرىتىبى لەچەند چىرۇكىيەكى كورت و نۇوسەرەكە خۆى بەئەنقةست وەھاى خولقاندىبى! بۇ نمۇونەش ھەرزۇو (قارەمانىيىكى ئەم رۆزگارە) لىرمۇنتۇقىم بەدەستەوە ھات كە(148) سال ئەمەوبەر نوسراوە. رۇمانەكە خۆى و وەك لەوتەي دەزگا بلاڭەرەوەكەشىدا ئىشارەتى پىىدرابە، بىرىتىبى لەپىنچە چىرۇك و پەيوەندىيى سەرەكى كەبەيەكىانەوە دەبەستى، قارەمانى رۇمانەكە (بىتشورىن)⁵، دەنا ھەربىكەيان چىرۇكىيەكى سەربەخوييەو تەنانەت لە و وەتەيەدا كەبۇ يارىدەدانى خويىنەر لەكۆتاىيى كتىبەكەدا نۇوسراوە، ئالوگۇر بەزنجىرە بەسەرھاتەكانىيان لەپروى كاتەوەكردوھە خويىنەرلىيەئاڭاھىنَاوە. واتە لەرۇمانەكەدا زنجىرەكە وەھاھاتوھ: (بىلا، مەكسىيم مەكسىيمىتىش، تامان، كچەمیر مارى، جەبرى).

لەکاتیّکدا ئەگەر بخرييته وە سەربارى ئاسايى دەبىتە: (تامان، كچەمیر مارى، بىلا، جەبرى، مەكسىيم مەكسىيمىتش).

بەمجۇرە وتهى: (شار رۆمان نىيە، بەلكو كۆمەلە چىرۇكىيکى كورتە و لەيەكدرابون)، كەكاك رەووف وەك تىيورىيەكى سەير پەنايىرۇدەبەر، لەبوارى رەخنەگرىيەكى قوولۇ شارەزايانەدا، تىينوتوانى خۆراڭىتنى لەبەردانامىنى و پۇوچەدەبىتە وە. ئەمە لەکاتىّکدا من چاك لە خۆم دلىيام كەبەتە بىعەت لەبابەتى (مەلا بەزىنەكان) نىيم و ئەگەر سوورنەمزانىيە ئەو تىيورىيە پۇوچە، ئاسايىبىوو بەلامەوە (شار) رۆمان نەبىت و تەننیا كۆمەلە چىرۇكىيکى كورتى پىكەوە لكىنراوبى!.. واتە رۆمانىيکى سەرنەكە و تۇوبى!!.

• • •

تىيورى دووھم كەكاك رەووف ھىنناۋىتتىيەكايەوە بۆسەلماندىنى ئەوھى كە (شار) رۆمان نىيە، دەلى: (ئەمجا بائەوەش بلىيەم كەبەتەنیا دانەدەمەمەكى كۆمەلېك كورتە چىرۇك، نابىتە رۆمانىك. بەلكو دەبىتە تەوھر "مېحور" يېك تانۇپۇيى كارەسات و پالەوانەكان پىكەوە بچىتى، تا نىڭارى دلگىرۇ قەشەنگى لەسەر درووستبىت. يان ھەرھىچ نەبىت لەكۆتايدا شىتالاشىتال نەبىت و ھەپارچەي بەلايەكدا نەروات. لەكارەكەي حسىندا تەوھرىيکى بىنچىنەيى بەدیناكەين كەئەو چىرۇكانە پىكەوە شەتكىبدات ياباوهشىيان بوبكاتەوە. بەلكو تەوھرىيکى نىوھو نىوھەچل ھەيە).

جارى بامن سەرنجى خويىنەران و كاك رەووف خۆى بەتايىھەتى، بۆدۇوشى ناو ئەم پەرەگرافە رابكىشىم كەپەيوەندىييان بەتىيورىيەكەي پىشۇوھوھ ھەيەو دىزايەتىي لەگەلدا پەيدادەكەن:

۱. کاتی کەدەلیین: (بەتەنیا دانەدەمیەکى كۆمەلیک كورتەچىرۇك، نابىتە رۆمانىيک). دەبى بىشلىين: (بەلام ئەگەر مەرجەكانىتى چۈونەپال، ئەوا دەبىتە رۆمانىيک).

2. هەروەها كەدەلیین: (لەكارەكە حسىندا تەوەرىيکى بنچىنەيى بەدىناكەين كەئو چىرۇكانە پىيّكەوە شەتكىبدات). دەبى ئەمېشيان وەها تەواو بىكەين بلىين: (بەلام ئەگەر تەوەرە بنچىنەيى كە ھەبوو كەپىكىيانەوە شەتكىبدات، ئەوا ئەو كۆمەلە چىرۇكە كورتە دەبنە رۆمانىيک).

ئەمە بەئاشكرا دەرىدەخا كەئو خۆيىشى، ھەرلەبەرەتەوە گومانى لەتىورىيەكەي پىشۇوى خۆى ھەبوو. دەيسا من بۇ بىيىم قىسىمەكى وەها گەورەوگرانبەكەم كە خۆشم ھىشتا لىيىدىنىانەبم و نەچۈوبەم بىنچىنەيىيەوە!!.. بەھەرحال من گومانەكەي لەۋىدانداو تەنانەت لەدووھەمېشياندا كەدەلى: (بەلكو تەوەرىيکى نىوھو نىوھەچلە يە. خۆگومانەكە بەزەقى دىارە)، بەلاوه دەنیم و وايلىيەكەدەمەوە كەدەشى ھەروا بۇدىزويىرنەكىدن تىيەلکىشى كردى. بۇيە منىش لەلائى خۆمەوە حسابى بۇناكەم و مەسەلەكەي وەھا لەگەلدا ساغدەكەمەوە كە بىپېچۈپەنا وتېتى: (تەوەرى ھەرتىيدا نىيە).

تکايىه ئىيە لەگەلمدا سەرنجەن.. ئەو وتووېيە: (تەوەرىيکى نىوھو نىوھەچلە) و نەيىووتوھ: (چەند تەوەرىيکى...). ھەروەك و تۆزى لەسەررووتەرەوە وتووېيە: (تەوەرىيکى بنچىنەيى) و نەيىووتوھ: (چەند تەوەرىيکى بنچىنەيى...). لەمەوە چىتىيەكەين؟!. ئەوه تىيەكەين كەئو ھىچ نەبى لەكاتى نووسىنى ئەم رەخنەيەيدا، سەربەھەرەي يەكتەوەرىيىوو لەرۆماندا. ئەمە ئەگەرچى بەرۇوكەش مەسەلەيەكى تەكىنلىكىيە، بەلام پەيوەندىيەكى پىتهوى بەجۇرى فەلسەفەو نايىدۇلۇجييىشەوە ھەيە كەمن لىرەدا بەپىيويستى دەزانم لەبارەيەوە لەگەلیدا بکەوە كېشىمەكىيەش. چونكە دەزانم ئەگەر ئەو لەكاتى نووسىنەكەيدا لەخۆى

به ئاگابووايە، بوارى به خۆى نەدەدا بىكۈيتنە داوى ئەو ھەلەيەوە. بۇيە وايىبەچاك دەزانم بەو بارەدا وازىلىيېتىنەم بىم لەپۇرى تەكىنەكەوە لەمەسەلەكە بدويمە دەلىم:

نەخىر بىرام.. وانىيە وەك تو بۇيچۇويت. بەلكو ھەم تەوهەرىيکى ھەرە بنچىنەيى لە(شار)دا ھەيەو ھەم شانبەشانى، چەندىن تەوهەرىتى كاملۇ خەملۇ يو پېسىتى تىدەهەن. تەوهەرە ھەرە بنچىنەيىكەي، بەپىچەوانەي بۇچۇونەكەي تووە، راست شار خۆيەتى بەھەرچىيەكەوە كەبەدرىزىي سالانى (1942-1958) تىيىدابۇبى (دىيارە ھىيندەي وەك نۇوسەرېك زەفەرمىپىردىي و دەسەلاتم بەسەريدا شىكابى). ئىنجا ئەگەر بىھۆئى بەدۇورۇ درىزى ئەمەت بۇيىسىلمىيەم، ئەوا دەبى لىرەدا سەرلەنۋى (شار)ت بۇنىووسەمەوە، كەئەمەش كارىيکى ھەرزۇر لەتوانابەدەرە. لەگەلئەوەشدا تۆزىك سەبرىم لىبىگەرە نۇرى پىتاجىچى بەكورتى دەيىسىلمىيەم.

سەلماندىنەكە لەپىگەي چەندىن تەوهەرەكەيتەرەوە دەبى. لەمياندا تو خۆت ئەوەتكىردوھ بەمەرج كەتاناپىۋى كارەسات و پالەوانەكان پىيكەوە بچىرىن، ياخچىرۇكەكان پىيكەوە شەتەكبدىرىن. نۇرچاڭە.. تو كام رىچكەت بۇ تىيگەيشتنى خۆت لەسەلماندىنى (چىنин و شەتەك) دانەكەدا پىئاسانە؟!. من بۇخۇم تاپۇمانەكەم تەواوكردو بەچاپمەكەياند. ھىىندەم پەرە كاغەزى سېپى بولىتىيەنەچۈن و كۆكراڭىتنىيان رەشكەرنەوە كەجارى وايتىدەكەوت، ھەم چاوو ھەم بىرۇھوشىشم رىشكەوپىشكەيان پىيدەكەوت!، كەتەنانەت و ھەروا بۇنمۇونە لەچاپخانەو (ئەمەت لەناو كەوانەدا بۇلەننۇوسم) لەكتى راستىرىنەوەي ھەلەي چاپدا، پىيمزانى كەلەسى شويندا ناوى مەجيى بىرى ئەختەرم لىبۇوو بەجهەرەو ئىستاۋ ئەوساش نەمزانى بۇچى؟!. لەكتىكدا من

هەرکەدەستمەددايەوە نووسىن، يەكەم شت لىستەئى ناوهكانم بەتارىفىكىنىڭىكى
كۇرتىيانەوە، لەبەردەستدا دادەنا!).

ئا بەلى.. كامىانت بۇتىيەكەيشتنى خۆت پىئىسانە؟!. چىرۇكە كورتەكان
(خۆت واتەنى)، نەمىزماردۇون بەلام نۇرن. كارەسات و بەسەرھاتەكانىشىيان
ھەروھا. بەلام كەسەكان (پالەوانەكان)، ئەگەر لەبىرمابى و بەھەلەنەچۈوبم،
ھەقىدە كەسى سەرەكى و پىر لەحەفتايى ناسەرەكى و لەگەلّياندا نزىكەي پەنجا
ھەزارى خەلکى ئەوساي شارن. كامىانت پىئىسانە؟!.. نەخشەيەكى
ئەندازىيارىييان، ياجوگرافىيائى، ياهىلىي روونكارى، يائەو شىيەيەپىيىدەووتىرى
ريشهى بنەمالە (شجرەالنسب) كەلەلای (شارى) ئىيمە دەكتاتە رىشهى كەسان
ياپالەوانەكانى، نەك ھەرىيەكە بەتەنیا خۆى، بەلكو لەگەلّىيەكتىدا؟!. ئەگەر
مەسەلە دانىيىشتىبۇوايە پېيىكەوە لەسەرمىزىك و رووبەرۇوييەكتىر، بەلامەوە وەك
ئاوخواردىنەوبۇو كەبەھەموو ئەو بارانەدا بۇتىپۇونبەمەوە. بەلام دەلىيىت
چى.. گفتۇگۇمان لەنیوان لەپەركانى گۇۋارىيەكەوە دەكرى كەتۆش و منىش،
رۇزانىيىك ئىشمان لەوبوارەدا كىردووھو دەزانىين راكەيىاندى ئەم باپەتە شتانە
لەرۇوى ھونرى رۇزانماھەگەرىيەوە چەند زەممەتە. بۆيە بەناچارى داخوازىيى تو
لەھەلّىزىاردىدا پىشتىكۈيدەخەم و زىاتر حساب بۇئاسانىيى بلاوكىردىنەوەدەكەم و
دەلىيىم: تكايىە لەگەلّىدا سەرنجىدەو بىزانە چىنин و شەتكەدانەكەو دواجار، تەودەرە
بنچىنەيى و نابنچىنەيى و (نيوهۇ نىوهەچلەكە!) چۆن سازدراوھ.

من لەخۆپايدى نىيە كەھەر لەسەرەتايى سەرەتاوھو لەدىپىرى يەكەمى
رۇمانەكەدا، ئىشارەتم بەسالى(1942)داوھ. من بەمەبەستىيىكى زۇر ئاشكرا،
بەتاپىبەتى بۆئەو كەسەي دەيھەۋى وردىتى بچىتە بىنچۇبناوانەوە (كەئەوھى
لىيەكۈلىيەتە ياحەزىدەكا رەخنەبىرى دەبى يەكىيەنلىوانە)، ئەمەمكىردووھ

مهبەستىشە ئەوهبووھ كەبۆيەكالاڭىرىنى وەزنجىرەي كارەساتەكان، بۇيى بېتىھە قىيىلەنما.

دیارە كەبەشى يەكمى رۆمانەكە، بەدەلالەتى ئەم سالە و تەمەنلى مەرىيەمدا كە بەيانزە سالى شۇوى بەدەرويىشكىرد، لەم(1942)مۇھ تا(1954) دەخايىننى. (تىيىبىنى: من دەزانم كە 1942+11 دەكاته 1953 نەك 1954، بەلام ئەمە سووکە مەتەلىيکەوە لەھىننانى بەبرام رەووف دەسىپىرم كە چۈندەكتە 1954). ئىنجا تو بۇوانە و بىزانە (رۇوي قىسمەرلەكاك رەووفە)، كارەسات و كەسان و كات و شوين لەم بەشى يەكمەدا، چۈن پىيکەوە چىراوون و شەتكىدراوون كە دوايى ئەوهكە ئەمت لەگەل دووھەم و ھى ئەويشت لەگەل سىيىھەمدا بۇباسدەكەم.

لىيەدا ئەوهتا هەرلەگەل دەستىپىيىكىرىدىدا، سايير بەگەرانەوەيەكى خىرا بۇ دواوه، واتە بە فلاشباك كە تو و تووتە لە رۇمانەكەدا ئەم باپەتە تەكىنیكەو بىگە مۇنۇلۇج و مۇنتاج و... هەندى تىدانىيە، نەجمە خىيل و رۇزگارى مندالىيىان و تىلەكۈو... هەندى رادەكىيىشى. ئىنجا مىمكەھلىم و خاودەر، سايير خۆرى رادەكىيىشىن. لىيەشدا ئەوهتا دوو فلاشباكىتەر ھەن كەپابوردووئى مىمكەو خاودەرە. ئىنجا بەلاى مىمكەدا مەملەتكە ئەتەكەيى هاتوتەكايەوە بەلاى خاودەدا، مەرىيەمى كەسە ھەرە سەرەكىيەكە بەشەكە دىيىتە وجود. مەرىيەم دەبىتە ئەو تەوهەرە تۆكمەيە ئۆ خۆت فەرمۇوتە. تائىرە كارەسات ئاسايىي ھەلدەسۇورى. مەملەتكە تىكى رىكۈپىيکەو سەرەرپا ئەو ھەموو ھەزارى و بىرسىتى و زەبۇونىيەشى كە تىيىئالاۋون، بىىست و دوو سەر خىزانى بەئاسووەدىيى تىددادەزىن. بەلام من، منى نۇوسمەر، نايەلم كار وەها ئاسايىي بۇوا!.. خۆ من ھىلەكە رەنگناكەم؟!.. من بەدەستەوەم رۆمانىيىكى دوورودىيىز بنۇوسم. دەى دەبى چىبىكەم؟!.. خۆ من نالىيم دەبى شېرمېرم ياشەلمكۈرىم بىدەمەبەر!.. خۆ منىش نەيجۇوولىيەن و نەيەكەم،

کارهسات خۆی هەر دەسوورپىو راودەستانى بۆنیيە. دەيسا واسوورپاو بەوبارەشدا سوورپا کە خاودر مردو مرييەم بىّدايىكبۇو. دەلىيىت چى.. مروققەو دەمرى!.. بەلام مرييەم ھېشتا ھەربەختەوەرە. مىمكەم ھەيەو بۆيدەبىتە دايىك. كەچى ئەويش (نەك زۆر زۇو، بەلكۇو تۆزى درەنگو تائەووهختەي مرييەم نىوھۇ نىوھەچى لەخەمدەرەخسى) دەمرى. دەلىيىتچى؟!.. دىسان مروققەو دەمرى، بەتايمەتى مروققىكى بەتەمهنا چۇو. خۆئاشكرايە من وەك خەلکىتىم نەكردۇدە كەبەپاست وچەپدا، بەئارەزووی خۆم خەلک بىزىھەنمۇ بېرىيەن. ئەويان بەسەرمىندا، من ھەردىبى مرييەم ساپىرى باوكىم مەبەستبى. خۆدەشگۈنچا كەسانىتى تىداحەبنو مەبەستمبۇونا يە. بەلنى.. ئەمەيان بۇ بەرپەرچىدانەوەي ئەو قىسيەت بەكەلکە كەوتۇوتە گوايە رۇمانەكە قىلدراوەو (بەھەموو حسابىيەكىش... تەواوبۇوەو كۆتايى ھاتوھ). چۈنكە لای من ئاسايىيە كەئەھەي تەمن دووازى سالانى ئىستىتى كورە گەورەي حەممەعەلى (سال 1952 يە، لەبرىگى دووھەمدا كەدەكتە يەكىك لەسالەكانى دواي 1953)، وەك كەسييکى ھەرسەرەكى و بەپەيوەندىيىش بۇ(نمۇونە) لەكەل مرييەمى ھاوتەمەن و ھاومەملەكتەكەي لەمەر مىمكەياندا، بىتەوە كايەوە. ئاييا ئاسايىي نىيە؟!.

بەھەرحال، وتم من ھەردىبى جارى مرييەم و باوكىم مەبەستبى. ئا.. وا كەسانىتىم ھەموو وازلىيەنان و ئەمانم ھېشتەنەوە. بۇئەمانىيىش من پىتە مرييەمم مەبەستە. دەبىي وابىي كاك رەھووف يان نا؟!.. دىيارە لەگەلەمدا دەلىيىت: ئابەلنى دەبىي وابىي. دەيسا مرييەم دەبىي چى بەسەربىت؟!. سەدویەك حالت ھەن بۆيانىدابنىم. سا من سەدەكەيان وازلىيىنەم بۆتۇو تەنيا يەكەكەيان بۆخۆم

دههیلمهوه کهئوهتا له بهر دهستدایه. ئهودتا من، منى نووسه‌ری رۆمانیک نهك شتیکیت، ئهودیامن پیباشبوو كەبىدەم بەشۇو بەو دەرویشەی كەھەيە. خۆخوانەخواسته نالیت وەلا درەرویشیش پیاویکى خراپەو نەدەبۇو بەوى بەشۇوبەدەيت. چاکه.. كەوابۇو وادەرویشیشمان هینايە كايەوه. خۆئەوهبۇو پیشتر گەلاويىژو خىزانەكەي و مىزازو خىزانەكەشيمان تىۋەگلاندېبۇو. چاكمىركىرىبۇو يان نا؟!. چىبىكەم؟!. خۆبەدەست منبۇو، بەدەست منىشىنەبۇو كەباوكى وازىلىيەنەھىننى لەمالى گەلاويىژدا بەمىنیتەوه.. يالەمالى مىزاشدا نەھەويتەوه دەرىبىكەن.. ياباوكى نەيفرشى بەدەرویش.. ياخویشى بەم چارەنۇوسەر رازىنەبى و بەپرويدا بەتكەقىتەوه!. خۆدەكرا رازىبىبى و بېرىتەوه. بەلام من ھەر لەخۆت دەپرسىم: ئەى گوایە منى نووسەر لەم بەينەدا ئىش چىيە؟!. يى من ھەر لەتو خۆت دەپرسىم: ئا يى ئەو دەرویشە هي ئهودبۇو تولفيكى وەها بەسزمان و بىچارەى لەباھىلەتتەوه؟!. دەى وانەمايەوهو ھەلات و دەستىشى خۆشىنى. ئا.. لەبىرم نەبۇو ئاگادارتىكەم كەدوو فلاشباكتىريشمان ھەن: رابوردووى دەرویش و رابوردووى خورشەي خوشكى. سا واحسابمان گەيىشت بەپىنج جار گەپانەوه بۇدواوه. ھىتىش ھەن و لەوختى خۆياندا دەرياندەخەم. ھەروەها ئەوه ھەندىيکى باشىش لەمامەلەكردن لەتك كات و شويندا، لەپاڭ ھەندىيکىش مۇنتاج و مۇنۇلۇجدا كەدەسىنىشانكىرىنىان (دواى ئەوهى من فلاشباكەكانم خستنە بەرزەيىن) دەخەمهوه لاي خۆت!.

نەيسا.. وابەشكەمان تەواوبۇو. واسالىيىشمان گەيىند بە(1954) و بىگە دەتوانم بلىم، واگەيىندمان بەكۆتايى ئەو سالە. چونكە لىرەدا جىگە لە (1942+ماوهى مەتلەكە)، چەند مانگىيكتى راكەراكەكەيتى مريەميشى لەدەستى دەرویش چۈوهسەر. بەم جۆرە ئىيمە والەم بەشەدا، بەسەر چەندىن كات و شوين و كارەسات و كەساندا گۈزەرمانكىرد كەھەموو زۆر كۆك

چنرابوون و بئەكتەرەوە شەتەكدرابوون. ئىنجا لىرەدا بۆكەسەكان، ھەموو نىشانەيەك وادەگەيەن كەئىمە تەنیا چوارى سەرەكىمان لىپىان بەدەستەوە دەمىنى و دەبى لەبەشەكانىتدا بەردەوابىن. (ئەگەرچى دەشگۇنچى كەھەركام لەوانىتىر بىنەوەكايەوە). چوارەكەش ئەمانەن: (مرىيەم، سابىر، دەرويىش، گەلاوىش). سەيرىش ئەۋەيە كەھەر لىرەدايە كاك رەووف، بىزبۇونى مەرىيەمى (كەدەبۇو گەلاوىزىشى بخستايەتە پال و بىرە دەبۇو پىيى لەسەر بىزبۇونى ئەميان دابىرىتايە)، لەبەشى دووەمدا لەمن كردۇتە ھەلەيەكى گەورەي ئەوتۇ كەوهك نمۇونەيەكى زۇر زەق بۇ شلوشىّواوىيى چىنин و شەتەكدان و دواجار بۇنەبوونى تەوەر، ھىنناوىتتىيەوە!! من دوايى ئەم مەسەلەي بىزبۇونە باش رووندەكەمەوە باجاري ھەرلەسەر زنجىرەيى چىنن و شەتەكدانەكە بەگشتى بەردەوابىن.

كاتى بەشى دووەم دەسىپىدەكرى، بۆيەكىك بىيەوى بچىتە بنجوبىناوانەوە، بەئاسانى دەزانلىرى كەساڭ(1955) و بىرە رۆزىش (1955/5/31)، چونكە ئەوە رۆزى ھىننەنەوە لاشە تاقىمەكەي خولە پىزەو فېرىندانىيانە لەبەرەركى سەرادا. ئىنجا ھەرلەم بەشەشدايە (فەسىلى 12، 13) كەتەرمى شىيخ مەحموودى تىيدا دەھىنرەيتەوە بۇشارو دەنلىزى كەئەميش لەرۆزى (1956/10/18)دا بۇوە. بەم دوو كارەساتەدا (كەمن وەك مەسەلەيەكى تەكىنلىكى نەدەبۇو مىزۋوھكانىيان دەسىنىشانبىكەم و نەمكىدوھ)، بۆم—اندەرەدەكەمەي كەماوەي ئەم بەشەمان، سالانى(1955-1956). ئەم دووسالەش لەپۇوى مىزۋوھييەوە وەك ئاشكرايە، لەگەل سالى پىشىۋوياندا(1954) و سالى دوايىياندا (1957)، بەسالانى ئامادەدى بۇ روودانى شۇرۇشى (1958) دەزەمېردىرىن. كەوابى لەم بەشەدا، وا شار (وەك سلىيەمانى و وەك رۆمان)، چۆتە پلەيەكى جىاواز لەوەي پىشىۋوھيەوە. بەم پىيى،

کاریکی سروشتییه کله میاندا جاری پیویستیمان به سایر ده رویش و مریم، ودک که سانیکی سرهکی لهم به شهدا نه بئ، به تایبەتی بهو جۆر که سایه تییه پیشواویانه وه. ئەگەرچى سایر ده رویش لاوهکی دینه وه کایه وه مریم میش به ناوناوانگ نه ک به خودی خۆی. هەروه کو گەلاویزیش کله بەشی يەکەمدا لەپوی جموجولى سیاسییه وه بهندی وەھابی خالیتی و، خالیش لهم بەشی دووه مەدا ھیشتا نوره کایه وه نەھاتوه، هینانه وه لە جىي خۆیدا نییه، يادەتوانین بلیین: نەھینانه وه کاریکی ئاساییه (ئەگەرچى ئەمیش به ناوناوانگ ھەرئیشارەتی پىدرابو (بپوانه-ل/186، 187 رۆمانەکە).

بە مجۆرە ئیمە لهم بەشی دووه مەدا، چەند تەھریکیتمن بەبارى زۆر گونجاوی خۆیاندا، لە تەھرە سەرەکییەکە (شار) كردۇتە وھو، چەندىن كەسان و کارەسات و شوین و كاتىترمان بە دەوردا تەنیوون كە بە پیویستى نازام، بە دەستوورى ئە وەکەی بەشی يەکەم باسى چۆنیتى چىن و شەتە كدانىيانبىكەم، چونكە زۆر ئاشكراو روونە.

ھەروهها لە بەشى سیيەمدا، دوو كارەساتى سەركىم كردۇنەتە نىشانە ماوەکەی كە دەكاتە ھەردوو سالى (1957-1958). يەکەميان لافاوه بەناوبانگەكەی شاره دووه میان پىكھاتنى بەرەي نىشتانى كە ھەر دووكىيان لە سالى (1957) دابوون. خۆديارە كە دوا دىرەكانى رۆمانەكەش، ئىشارەت بە بەرە بەيانى رۆژى 14 تەمۈزى 1958 دەدا. ئىنجا لهم دوا بەشە ئەم بەرگەدا، جىگە لە چەندىن كە سانىتى نوى، سەرەكىيە كانى بەشى دووهم ھەر لە كایه دان و لە گەلیاندا، مریم و گەلاویزیش زۆر ئاسايى و لە كات و شوينى خۆيياندا، دینه وه کایه وه.

ھەر لىرەشدا، با جاريكتىر برام كاك رەووف ئاگادار بىكەم كە لە بەشى دووه مەدا پىنج جارو لە بەشى سیيەمدا دووجار، گەپانه وھ بۇ دواوه (فلاش باك) يان تىدىيە

کەگەران بەدواياندا وازلىدىنم بۆخۆى! ساوا لەھەرسىن بەشەكەدا كردىيە دووانزە جار. ئەمە گوايە رۆمانەكە فلاش باكى تىّدا نىيە!!.

• • •

ئىستا بايىمەوه سەر مەسەلەى ونبۇونەكەى مرىيەم وەك بەلىيىندىداو بابەوردى روونىيېكەمەوه: ئەو دەلى: (مرىيەم لەسەرتاۋە وەك تەوھرىيکى توڭىمە هاتوھ..). تادەلى: (مرىيەم بەدرىزىايى -130- لايپەرى بەشى دووھمى رۆمانەكە ونبۇوه بەلايدا گۈزەرناكات. چۆن و بۆچى مرىيەم ونبۇو؟! ئەو ونبۇونە جىيى متمانە نىيە. چونكە چەندەها جار خويىنەر تاسەئەوھىبۇوه ئەو كلۇلە سەرفرازىيىت و نابىت..). ھەرىيەدەمىشىيەوه دەلى كەمرىيەم: (ئومىيىد لەمالى گەلاویزىو وەھابدا لەنگەردەخات و ئەنجام لەھەرىيەكەيان ئومىيىدېرلەر دەبىت و دىلسۆزىيان بۆمرىيەم، نەيانتوانى دالىدەيىدەن). من لىيەداو پىش روونىكردنەوەكە، ناچارم ئانوسات وەرامىيىكى بەپەلەى ئەم دوايىن قىسىمەيى بىدەمەوه بلىم: وانىيە برام.. وانىيە و تووشى غەفلەتبۇويت. چونكە ئومىيىدى مرىيەم لەرىيى گەلاویزەوه، راست لەمالى وەھابدا لەنگەرى خستوھو لەئەنجامدا، ئەوان دالىدەيانداوھو بەدرىزىايى ماوهى بەشى دووھم كەمرىيەمى تىّدابىزە، شويىنى دالىدەدانى، مالى وەھابى (جىيى چاودىرىيەردىنى دەسەلاتدارانە). بۆچى ئەم جىيىھ؟!. چونكە باجىكەى گۇمانى ھەرسىن لاش (دەرويىش و ساپىرلۇ دەسەلاتداران) بى، كەلەبەنەرەتدا بۆساپىرلۇ دەرويىش ھىچكەر وانىيە، بەلام ھىچ لايمكىيان تواناي ئەوھىيان نىيە زەفەرى پىيېھەن. دىسان بۆچى؟!. چونكە لەپەناگادايەو مەگەر گەلاویزى زەبھەرەتە ژىير داركارىيەردىنەوە، دەنا ستهەم پىيېزاپىرى. ئەمە واملىيەدەكا كەپى بۆبھەرەتە ژىير داركارىيەردىنەوە، دەنا ستهەم پىيېزاپىرى. ئەگەر كاك رەووف خويىنەرىيکى نادىلسۆزىيىش نەبوبىت، ئەوا گۇمانم ھەيە كەخويىنەرىيکى باشى رۆمانەكەم بوبىت!.

ئىستا وابادىدەمەوە سەرپۇونكىرىنەوەكەو رووى قىسىمەكەمە خۆى و دەلىم: توپروانە.. من ئەگەر بمويىستايە مانەوەدى مىريەم وەك كەسىكى سەرەكىي ناو رۆمانەكە بەردەوامبى (كەدەمويىست و لەسەرم پىيۆيىستبوو بەمەوى)، دەببۇ لەبەشى دووھەدا (بەجەستە نەك بەناووناوابانگ) بىزبىنى. بۆچى؟!. لەبەر ئەم ھۆيانە:

1- زنجىرەي كارەساتەكانى بەشى يەكەم، بەكۈتاىي خۆيان گەيشتن و بە بەرىانەوە نەما بەدەميانەوە بدري. واتە دەبى حسابىيان يەكالا بکىرىتەوە بەئەنجامبىغا. ئەوەى كەلادەكەوى دەكەوى و ئەوەى دەمىننەتەوە دەمىننەتەوە.

2- لەو يەكالا كىرىنەوە يەدا، مىريەم لەو كەسانەيە كەدەبى بەمەنەتەوە بەلام لەوەزىيىكى ناھەمواردايە. دەرۋىش بەپىي تاپۇ رەشكە بەدوايەوەيە. باوكەي بۇودەلە كەمتەرخەمە. خۆيشى مل بۆئەو چارەنۇوسەنادا.

3- گەلا وېز جىيەكى ئومىدېتى كەدالدەيىدا. بەلام وەزىعى مالى خۆيان بۆ ئەم دالدەدانە لەبار نىيە، چونكە جىيەكى گۇمانى دەرۋىش و سايىرە. بۆئە دەبى نەيىكا، بەتايبەتى كەلەوەبەر لەسەر دالدەدان لەگەل دەرۋىشدا تۇوشى گىچەلېبۇوه باوكى لەئەنجامىدا گىراوه.

4- ئىستا مىريەم دەبى هىچ شوينىيىكى ئاشكرای نەبىن ھاوارى بۆبىبا (ئاشكرا لەلائى خويىنە) و سوورىشە لەسەر ملنەدان بۆچارەنۇوسى خۆى.

5- بەم پىيە زنجىرەي كارەساتەكان وەھاسۇورا كەچ—چارەنۇوسى مىريەم (لەمنى نۇوسەرنا، بەلكۇو لەتۆى خويىنە)، ئاسايىي روولەبىزبۇونبىكا. بۆ نەيىكا؟!.. ئەوەتە بەشەكە تەواوەبى و ديارە تۆى خويىنەرى بەتەنگەوەھاتۇوى چارەنۇوسى ئەو دەپرسىت: دەي باشە ئەو بەسزمانە روولەكۈيىكى؟!. ئى خۇ منى نۇوسەرەيش ئەو پىرسىارەدەكەم و بىگە بەر لەتۆ كردوومە.

6- ئىنجا ئەگەر خويىنەرى باش و رەخنەگى زىرەك و وریا بەوردى سەرنجىبداتە زنجىرەي كارەساتەكانى بەشەكە، (لەگەل گومانكىرىدىنىشدا كەمن

ئەميشم مەبەستە)، دەبى بگاتە ئەو ئەنجامەي كەمەرىيەم ئائەوەتا لەمائى وەھابى خالى گەلاويىز حەشاردراوه، باھەئاشكراش نەمووتىۋە تەنبا ئىشارةتىكەم پېداپى (بپوانە ل/105).

7-ھەروەھا كاتى بەشى دووھمى رۆمانەكە دەسىپىدەكا، باخويىنەريش زۇر تامەزروى زانىنى چارەنۇوسى مەرىيەمبى، بەلام منى نۇوسەر ھېچ بۇئەو مەسەلەيە بەپەلەنیم. ئەو خويىنەر ئازىزەم (كەمنىش ئەوھەلۇئا خەرھەزامەندىي ئەو خۆشحالىي ئەووم بەخويىندەوەي رۆمانەكەم مەبەستە)، بابۇزانىنى ئەو چارەنۇوسە كەمنى لەچاوهپۇانىدابى. چونكە ئەو بىئەوەي بەخۆى بىزانى، ھەرئەو چاوهپۇانىكىرىدەيە كەدوايىي واى لىيەدەكا (بەپىچەوانەي تۆوه)، پىيمېلى ئافەرين بۇئەو وەستايەتىيەي لەپۇوي تەكニكەوە نواندووته.

8-دواجار لەگەل ھەمۇ ئەوانەشدا، مەرىيەم ئەو بىزىكىرىدە بىزرنەكراوه كەتۆ ئاوهەما بەتوندى يەخەمى لەسەرىيگىرتى! ئەى ئەو نىيە كاكىيرا، ھەرلەو بەشى دووھەدا زەلامىيکى لەسەردەكۈزى؟! ئەى ئەو نىيە كوشتنى زەلامەكە (درۇيىش) و بەدهستى كىيىش، باوکى مەرىيەم، نىيەرەي راستى تامەزروىيەكەي خويىنەر دادەمەركىيىتەوە؟! ئەى ئەو نىيە (بامەرىيەم خۆيىشى لەكايىدەنېبى) چەند جارىك ناوى دىيەئاراوه باسىدەكىرى؟! (بپوانە ل/172، 173، 175، 193).

9-دواجارتىريش، ئەى ئەو نىيە لەبەشى سىيىھەمدا وەك ئىدامەدانىيىكى سروشتىيانە بەكەسايەتىيەكەي لەوەبەرى، دىيەتەوە سەرشانۇي كارەساتەكان و لەسەنۇورى تەوەرەكەي خۆى و دەوروپەريدا، ئاسايىي ھەلەتسووبى؟!. ئىتە ئايى بۆچى تۆ گۈرگۈر، مەسەلەي ونبۇونى مەرىيەمت لىيېتە نەمۇونەي نىيەوەنەچلىي تەوەر لەشاردا؟!. پىيمەسەيرە! گوايە ھېشىتا نازانىت كەئەمە يەكىكە لەمەرجە زۇر سەرەتايىيەكانى رۆمان نۇوسىن؟!. من ئەگەر چەند حاڵەتىكى وەھا نەخەمە ناو رۆمانەكەمەوە (كە لەژياندا بەملىيون لەوابابەتە ھەن)، ئەى چۆن بىتوانم

خوینه‌رم تامه‌زروی زانینی ئەنجامى ئەم كاره‌سات و ئەو بەسەرها تېكەم؟!. ئەى چۆنچۇنى بۇ خويىندىنەوەي رۆمانەكەم تاكۇتايى هانىبىدەم؟!. خۇ من وتارو لىكۈلىنەوە راپورت نانووسىم! خۇ من خوتىبەنادەم و پەندوئامۆڭكارى بەگويدا ھەلنا دەم! من رۆمان دەننۇسىم لەدۇوتۇيى كىتىبىيىكدا، دەيىخەم بەردەستى ئەو خويىنەرەي كەلەكتى خويىندىنەوەيدا، ھەرخۆرى خواى خۆى لەكايدەن. دەنە منى نووسەر توئى رەخنەگر لەوكاتەدا، راست لەبۇوهى نەبۇوانىن!

• • •

لەكۆتا يىيدا، قىسىتىم زۇر پىيەن بىيانكەم. بەلام كردىيان دەچىتەوە سەر مەسەلەي (سىرو پىانەكە.. دەچىتەوە سەر بايەتى (دەبۇوايە وابۇوايە و ا نەبۇوايە) كەمن ئەم جۇرە رەخنەيە زۇر بەساكارو سەرەتايى دەزانمۇ وەك لەوەبەر وتم، بۇقۇتابىيەكى ھونەرەكە دەستىدەدا كەھىشىتا لەسەرتايى رىيگادايە. بىيگومان كاك رەووف زۇر تىيىنەيى لەمبابەتە دەرىپىيون. ھەرتەنیا بۇنۇمۇنە: ئەو ھاتوھ رىيگام نىشاندەدا كەگوايە دەبۇو سەرەتايى دلدارىيەكەي خورشىدو ئەختەر، بەگىرەنەوە نەبۇوايە و ھاتوھ ئەو كفتوكۇيانەشى بۇنۇسىم كەدەبۇو لەو سەرەتايىدە لەنیوانىيادا بکرايە!!.. دەى باشە ئەمە كارى كردىيە؟!.. ئەمە عەيب نىيە؟!.. ئەمە (فەزىيەتىك) نىيەو لەبوارى رەخنەي كوردىدا روودەد؟!. بۇچى گوايە (كوردواتەنی) خۆم دەستىم شىكابۇو وەھاي لىبىكەم؟!. يانى لەپال ئەو ھەزارەدا دىرە كفتوكۇيانەدا كەبەرىزىايى (390) لەپەركەي رۆمانەكە نووسراون، لەدەستىم نەدەھات زەفر بەو چەند دىرە پىشىنيازكراوەي ئەو بەرم؟!. ئەگەر لەسەرى بىرۇم و رىز بەورامدانەوەي ئەم جۇرە رەخنانەي ئەوو (ھەندى لەبرادەرەكانىتىرىشەوە كەلەسەر شاريان نووسى) بىگرم، بۇنچىزلىكى زۇر فەزىيەتىرى لەم بايەتە، لۇوت دەچۈوزىنەوە! بەلى... رەخنەي لەبايەتى (دەبۇوايە وابۇوايە وانەبۇوايە)، حالتى مامۆستاۋ

قوتابییه‌که‌ی لیّدهرچی، بیبایه‌ختین جوّری رهخنه‌گرتنه. چونکه و هرامه‌که‌ی دهستوربد دهوقتری: (نه خیر.. نه دهبووایه وابووایه و هردعبوو وابووایه). هروهها چونکه، ئەگەر ئەمچوّره رهخنه‌گرتنه درووستبووایه، سەراپاى مرۆفايەتى لەبەرەبەيانىيەوە تائىستاو بۆھەتاھەتايەش، بەيەك رۆمان يا بەچەند رۆمانىك كەبەپەنجهى دەست دەزمىردران دادەكەوت و دەپرایەوە. خۆدىارە ئەوانەش، بەپىي ئەو دەستوورى (دهبووایه وابووایه) يە دەنووسران كەچەند رهخنەگرىيکى شارەزا، يانەشارەزاش بۆيانداھنان!! لەئەنجامىشدا كار وەھادەكەوتەوە كەھەرلەبنەرەتەوە پىويىستى بەبوونى رۆماننۇوس نەكردایەو ئەو چەند رهخنەگرە، چەند رۆمانەكەشيان بنووسىيایەو ئىتىر ئاو دەھىنراو دەست دەشۇرا!!.

سەرلەنوى، لەگەل رىزۇ دلسۇزى و سوپاسىمدا، بۆكاك رەووف و بۇ برادەرەكانىتىريش و لەسەر ئەوهشم نەكردوھ كەدلەگرانىي تىېكەۋى، وەك چۈن لەنۇسىنەكانى ئەواندا، بۆمنى تىېنەكەوت.

ھەولىر - 1988/8/8

گۇڭارى بەيان - 147 - ئەيلوولى 1988

هەندى تىبىنى دەبارەي "كات" لەرۇمانى "توانەوە"دا

گومانى تىدانىيە كەچۆننېتىي مامەلەكىدىن لەكەل كات و شوين لەرۇمان نووسىيىندا، يەكىكە لەبنچىنە گۈنگەكانى ئەم ھونەرە نووسەر نەبى لەبارەيانەوە، گەلى وردو ورياو سەرنجتىرىشى، دەنا تىياياندا دەكەوييته ھەلەوە.

من بىدەم خويىندەوەي رۇمانى "توانەوە"ى براى بەرپىزىم غەفور سالحەوە، هەندى تىبىنىيەم بەتايىيەتى لەرۇوى "كات"وھ لەلا درووستىبۇونو و بەچاڭم زانى بۆسسوولىيىنин بىيانخەمە بەرچاۋ. پىيىشەكىش پى بىدل پىرۇزىيە لەكاڭ غەفوردەكەم و دەتوانم بلىم كەبەدلىيىكى خوش و بەرچاۋپۇونىيەكى تەواوهو سەبارەت بەدواپۇزى ئەم ھونەرە لەئەدەبەكەماندا، رۇمانەكەم خويىندەوە. حەزىشىدەكەم ئەم تىبىنىيىانەم بەپۇونىكىرىدىنەوە دابىرىن ئەك بەرپەختنە.

ئىنجا بەرلەھەمۇ شتىك بائەوە بلىم كەكاڭ غەفور لە(توانەوە)دا، يەكى لەشىۋە سەختەكانى بۇمامەلەكىدىن لەكەل (كات)دا ھەلبىزىردوھو ناھەقى ناڭرم كەتىايىدا تووشى ھەلەبىنى (كەزىاترىش ھەلەي زمارەو زمارەكارىيە وەك دوایى دەرىدەخەم). بىيگومان ئەم جۇرە دابىرىنىيە لەشىۋەي مامەلەكىرىنىش لەكەل (شوين)دا. چونكە ھەر دووكىيان پىكەوە، پەيوەندىييان بەنەخشە ھونەرېيە كەتىيەكەي رۇمانەكەوە ھەيە،

که بريتىيە لەگەرانەوە لەحالى حازرهو بۇدواوه. ئەم شىيەش ئاشكرايە كەوريايىيەكى زياترى دھوى وەك لەھەي كات بەبارە ئاسايىيەكەيدا، لەپابوردووھو بەرھو حالىحازر بىت.

سا ئىمە بابىن بىزىن، حالىحازرى رۆمانەكە كەمن ناوىدەبەم بەكتى زىندۇو، كەيە ياخىنچىسى ئىمە ئەپەرەتەرەت بەكارەساتىيەكتىراوه كەسالى روودانى ئاشكرايە، دەبىنى كاتە زىندۇو، يائىشارەت بەكارەساتىيەكتىراوه كەسالى روودانى ئاشكرايە، دەبىنى كاتە زىندۇو، دەسىنىشانېكىيەن بىزىنچىسى ئىمە بىزىنچىسى، دەبىنى پىش ئىمە بىزىنچىسى، دەبىنى نووسەر خۆيىبى.

ئىستا باليكىيەنەوە. لەلاپەرە (39) ئىمە رۆمانەكەدا نووسراوه: (تازە مووتلىيەتابۇو. ئىستا بۇ پانزە سالى تەمەنلى بەقىرۇچۇوی خۆت دەكۈرۈزۈتىۋە. سەرەتاي ئەم پانزە سالەش دەگەرىتىۋە بۇ سالى 1965. هەربىقۇتاپىتى لەشاردا بۇويتە يەكىيە لەوان). ئىنجا بايىمە پېرسىن: كۆر لەكام تەمەندا ئاسايىي مووپىلىدى؟!. دىارە لە 16-17 سالىدا. سا ئىمە باحەقەتكەبگىرىن بەدەستەوە دەبىنەن، بەسۇوكە حسابكىرىدىك لەكەل ژمارە پانزەكەو سالى 1965دا دوو راستىيمان دەسگىردىبى: يەكەم: تەمەنلى (قارەمان) كەھسى سەرەكىي بەشى يەكەمى رۆمانەكەيە، دەكتاتە 32+15+17 سال.

دۇوەم: كاتى زىندۇو رۆمانەكە دەكتاتە 1965-15+1980=1980. واتە قارەمانى تەمەن (32) سالە، لم سالەدا يە كەھاتقۇتە قىسەو بەرھەدەواوه دەگەرىتىۋە دەگىرېتىۋە. ئەمەش (ئەم سالى 1980 يە) ئىتىر بوارى لىزىيادو كەمكىرىنى بەھىچ كلوچىك تىدانىيەو وادەكەۋىتىۋە كەسەرى ئەمسەرى كاتى رۆمانەكەي (واتە حالىحازرى) بەمېخىنچىرىك تىدا بەسترىايەوە. نووسەريش لەئەنچامىدا، دەبىنى لەنۇوسىنى دىپ بەدىپى رۆمانەكەيدا، ئەم راستىيەي ھەميشە لەپەرەتەنەن دەبىنى بەسات لىيىغافل نەبى. چونكە ھەرھىنەدى لىيى غافل بۇو. ھەرھىنەدى ژمارەيەكىتەر

لەنۇوكى قەلەمەكەيەوە داپژايە سەركاغەزۇ لەگەل ئەم راستىيەدا يەكى نەگرتەوە، دەبىتە غەفلەتىك لەمامەلەكىدىن لەگەل كاتداو كارلەكار دەترازى، وەك چۆن لە(توانوھ)دا قومواوه!.

بۇنۇونە بابروانىنە لەپەرە (69). لىرەدا نۇوسراوە: (تەمنەن ھەرزەكار بۇيى نیوھەرىيەكى گەرمى سالى 1967 بۇو. تازە يەكەم سالى كۆلىشت بۇو. لەبەغداوە بەسەردان گەپابۇويتەو شارەكەتان). چاكە.. بالىكىبىدەينەوە.. لەولا (ل/39) و تراوە: (ھەر بەقتابىيىتى لەشاردا...). شار لىرەدا كەركۈوكە سالىش 1965. وازانىشمان كەلەسالى 1967دا، چووه پۇلى يەكەمى كۆلىز. كەوابۇو ئەۋوھختە لەشارى كەركۈوك، لەپۇلى چوارەمى دواناوهندىدابۇوە. (ئەو كاتە دواناوهندى ھېشىتا پىنج پۇلبۇو نەك شەش).

ئىنجا ھەربىويەرى لەپەرە (69) وە نۇوسراوە: (ئەودەمەي گەيشتىتە ھەرزەكارى، بەرۋىز كەيىكەرىتەكىدو بەشەو دەتخويىند، تاكۆلىجى ياسات تەواوكرد). بەم پىيە قارەمان، لەسالانى 1965-1971دا قوتابىيى دواناوهندىبۇوە لەكەركۈوك. لەوەبەدواش، تاسالى 1971-1970 وەك قوتابىيەكى كۆلىج لەبەغدابۇوە. لەوەدواشىش، لە (ل/11)دا دەربارەت و تراوە: (بەباشزانرا ياخود بەباشتىزانى ماوهى شەش حەوت سال، بەوجۇرە لە شارە گەردەۋىيە وەك فەرمانبەرىيکى بچۈوك و بىيەيمەت تۈور ھەلبىرىي). دىيارە ئەم شەش حەوت سالەش قەت نابى بەكەونە دواي سالى 1980. يەكەم لەبەرئەوهى راستىيە زانستىيەكەي پىيىشتر دەسىنىشانمانكىد، بەرپەرچىدەداتەوە. دووھەميش چونكە نۇوسەر خۆى، لەدواپەرە رۆمانەكەدا ئىشارەتى بەسالى نۇوسىنىداوە كەوتۇويە (كەركۈوك-1985-1986). كەوابۇو دەكەونە پىيش (1980) و ئىمە بۆمان ھەفيي بىخەينە دواي دەرچۈونى لەكۆلىج كەدەكاتە سالانى 1971-1978 و بائەوهش لەيىرنەكەين كەشارە گەردەۋىيەكە ھەر بەغدايە.

ئىيستا واسالمان گەياند بە 1978 و قارەمان بەيىھىچ دابرانيك، ھەرلەناو شارى كەركۈوك بەغدادايە. بۇ دواى ئەۋەش لە(ل/16)دا دەلى: (لەشارە گەردوايىكە ماوهىيەكى كورتە بۆئەم شارە گۈيىزراوېتەوە). ئەم شارىشىيان لەپۇمانەكەدا ئاشكرايى كەھەولىرىه. ئىيمە لىرەدا باچاو لەو بىپوشىن كەدوو ياسى سالى نىيوان 1978-1980 ماوهىيەكى كورتنىيەو درىزە. بەلكو بايىن لەو غەفلەتە گەورە زەقە بەدوين كەلەبوارى مامەلەكىدىن لەكەل كاتدا، لەپۇمانەكەدا روودەداو لەچەندىن شويىندى، بەپىچەوانەي ئەم رىزپىوه گىرتەنەي لەمەوبەرمان دەكەويىتەوە كەئەوبۇو ئىيمە، (قارەمان) مان لەتەمنى حەقەد سالىيەوە هيىنا كاتى قوتا بىبىو لەپۇلى چوارى دواناوهنى دەكەركۈوك و لەكەلەيدا چۈپۈن بۆيەغدا. لەوى كۆلچى ياسامان پىتتىواوكردۇ شەش حەوت سالىش، وەك فەرمانبەرىكى بچۈوك لەكەلەيدا ماینەوە. ئىنجا گواستمانەوە بۆھەولىرىو ئەۋەتا لىرە، بەسەرھاتى رابوردووی خۆيىمان بۆدەكىپىتەوە.

بەلام ئىيمە باپروانىن و وردتىرىكەينەوە.. لەلاپەرە (36)دا وتراوه: (گىريانەكەت بۆپانزە سالى بەفيروچۇو تەممەنتە. ئەو دەمەي چۈپۈتە ناو -ئەوان- تازە مۇوتلىيھاتبىوو. كەچى كاتىك بەدەستى بەتالو بىيئەنjam بۇ ناو شارەكتان كەرىايتەوە، ردىنت ماشويرنجبوبۇو). هەرىيەتەنيا ئەم قىسىم بەيىھىنانەوەي ھىچ نمۇونەيەكىتىر، وادەكەيەننى كەقارەمان لەسالى (1965)ھوھ كە(تازە مۇوتلىيھاتبىوو)، چۆتە ناو -ئەوان- و پانزە سال (پانزە سالى بەفيروچۇو) لەوى ماوهەتەوە. ئاشكراشە كە 1965+15، دەكاتە ھەمان ئەو سالى (1980) يەي كەلەوبەر دەسىنىشانمانكىد. سائەگەر ئەمەوابى، ئىتىر جىڭىاي سالانى دواناوهنىيەكەي كەركۈوك و كۆلچى ياساوا شەش حەوت سالە فەرمانبەرىيەكەي بەغدا لەكويىدا بکەينەوە؟!.. بەداخەوە ئەمە سۈوکە غەفلەتىكىش نىيە (كەپىرىەدلە حەزمەتكەر وابووايە)، تابلىيەن لەدەست دەرچۈپەن دەكىرى چاوى لىپپۇشىرى. بەلكو چەندىن جار دىتتەوەكايەوە لىشىز يادەبى. ئەۋەتا لە(ل/43)دا نۇوسراوه: (تازە مۇوتلىيھاتبىوو چۈپۈتە ناو ئەوان.

هەركەپرایتهوە ردیئنت ماشوبىنجىبوبۇو.. ھەرلەويىش بۇويتە خاوهنى ئۇن و مال. بەزاوارىيۇي ھاپۇ - مەھ - ئاقتاوى كچە تاقانەيلىيتمارەكىد. يَا لە (L/26) دەلى: (دایكى دلىرىش - مەبەست ئاقتاوا(ح. ع) لەگەل ویرانەيى خانووھ سووتاوهكەتان، ئىسکوپروسىكىبۇوھ پەينى زەھىيەكى بىئاوهدانى).

بەم پىئىھ ئىيمە لەپۇمانى توانەوەدا، رووبەپۇوى دوو جۆر كاتىدەبىنەوە كەلەگەل يەكتىدا ناگونجىن و لەدەفرى رۆمانەكەدا جىڭەياننابىتتەوە. وەك ئەوهى بۆنمۇونە (قارەمان) لەسالانى 1967-1971دا لەكۈلىجى ياسا بۇوبى لەبغداو لەھەمان ئەو سالانەدا، لەچىاشبوبى. يالەسالانى 1971-1978دا، فەرمانبەرىيکى رەبەنى پەرەوازى شارى بەغدايى و لەھەمان كاتدا لەولاش، بەزاوارپىيىتى لاي ھاپۇ - مەھ - خاوهنى ئۇن و مال و مەندالبى! ئەوبۇو من لەوھېپىش وتم كەكاك غەفور شىۋىيەكى سەختى بۇ مامەلەكىردىن لەگەل كاتدا ھەلبىزىردوھ. لەبەرئەوھ دەبۇو پەنائى بىردايەتە بەر ژمارەو ژمارەكارى و نەخشەيەكى بۆئەو مىزۇوانە لەبەردەمى خۆيدا دابنایەو لەكتى نۇوسىيىدا، بەراوردى لەگەل يەكتىدا پىيىكىردىنایە. چارسەرى خۇپاراستن لەغەفلەت لەم حالەتانەدا بەۋەدەكىرى.

جىڭە لەو غەفلەتە سەرەكىيە، ھەندىيکى وردىش ھەن كەئەنjamى سەرەكىيەكەن. بۆنمۇونە باباس لە(ھەتاو) كۈنەدەسگىرانى قارەمانبىكىن. ئىيمە دەزانىن ئەودتا لەھەولىر لەسالى 1980دا يەكتىدەبىننەوە. ئىستا باحسابىيکى پىش ئەم سالەي بۆيىكەين. لە(L/105)دا وترابە: (چىيىشتەنگاوىيکى درەنگى ئاخىرى و ئۆخرىي زىستانى 1960، پۇلى پىينجەمى سەرەتايىبوبۇيت..) ئەمە قىسەي ھەتاو خۆيەتى. پىيىشتر لە(L/44)دا لەزمانى قارەمانەوە كەلەبەغدايە دەبىسىن و دەلى: (ئەو رۆزەي دەنگوپىاسى زەماوهندى - ھەتاو. ت پىيگەيىشت، دەممەۋئىوارەيەكبۇو... تازەكى لەيەكىك لەنەخۆشخانەكانى شارە گەرداوiiيەكە نەخۆشىيەكەت ھەوى كەدبوبۇوھ). ئاشكرايە شارە گەرداوiiيەكە بەغدايە. سالىش ئىيمە دەتوانىن ھەركام لەچۈرەكەي كۈلىجى ياساى

بودابنیین. بهلام باپهپری ئەمپهپری بىگرىن.. باسالى يەكەمى كۆلىجىبى كەدەكتە 1967. ئىنجا كەشۈرىكىد خۇ بەلايەنى كەممۇھ سالىيىكى پىيىدەوئى تائەھ يەكەم مەندالەيىبى كە - شاناز. ھ. دواى ئەۋەش لە(ل/82)دا لەزمانى ھەتاو خۇيەھە و تراوه: (شاناز لەتەمەنى حەقىدە سالىيدايە). ئەم حەقىدە سالىھ لە(ل/120) يىشدا ئىيشارەتى پىيىدەرىيەتەوھ. كەوابۇو واژمارەسى سالىھكانى تەمەنى ھەتاو لە (1960) بەدواوه، گەيىشتە 17+1+7 كەدەكتە (25) سال. سا 25+25 1960 دەكتە سالى (1985)، لەكتىكىدا دەبۇو بىكەتەوھ (1980) كە وەك وتمان كاتى زىندۇوئى رۇمانەكەو سالى يەكتىرىنىنەوەيانە لەھەولىيەن.

ئەگەر زىاتر وردبىيەنەو، غەفلەتى گچكەيتىش دەدۇززىتەوھ. بهلام لەچاوشەرەكىيەكەدا، باسکىرىدىيان دەبىيەتە كارىكى بىھۇودە.

لەئەنجامدا بەپىيۆىستى دەزانم كەھەم بەخۆم و ھەم بەبراي بەرېزىم كاك غەفوورو ھەموو ئەو برايانەش بلىم كەبەتنىڭ داهىيىنان و پەرەپىيىدانى ئەم ھونەرەوەن لەئەدەبەكەماندا: ئەم جۇرە غەفلەت و مەفلەتانا نابىي دەستمان ساربىكەتەوھو دەلمانى لىبىتۇرىيىنى. كورد وتۇوييە: سوار تانەگلى نابىي بەسوار. ئىيمە باپىيىن بەخاوهنى ھەزار، نا پىيىچ سەدد، نا سەد رۇمان، ئەوسا من دەلىم لەسەدەكە ئەم دەپانزەيەيان نايابن. بهلام ئىيىستا كەھىيىستا خاوهنى ھەشت نۆيەكى بەقىبارە رۇمانىن، ئەقل نايگىرى بىتوانىن بلىيەن: خاوهنى ھەشت نۆيەكى نايابن.

. 1989/1/30

تىيىنى :

پىيىشتر بىلاونە كراوەتەوھ.

گہشتہ نامہ

پازده ههزار کيلومهترو:

يەكەم: چەند راستىيەكى ساكار

-1-

"تومەز ئەم سەرزەمینە، لە -چوارباغ- و سلیمانى و، بىگرە لەكوردستان و عىراقيش بەرفراوانترە!."

ماوهى دوو سەعاتى رەبەقبوو، سەرمنابووه ناو پەنجەرهى فۇركەكەوە، ھىجگار بەپەرۋىشەوە لە دىمەنە جۆراوجۆرانە سەرزەمین ورددەبۈومەوە كەدەكەوتتە بەرچاوم، كاتى ئەو راستىيە هەرساكارە لەزىنەدا بروسىكەيداو دەررووننى ھەژاند.

من ئىستا گەيشتمە ئەو ئەنجامەي، كەئەگەر ھىچ رىوشۇينىكىتەر وەك خويىندەنەوە لەكتىبىداو بىستان لەمولەو دادنەدەن، ئەوا بېرىنى رىڭايەكى پازده ههزار کيلومەترى، بەكۆي بىست سەعات بەئاسماندا بەفرۇكەو، تىپەپبۇون بەسەر سەدان چياو دۆل و دەشت و بىبابان و رووبىارو دەرياوا گوندو شارقۇچكەو

شاردا، دهتوانی ئەو راستییه ساکارانه بەبینینى راستەوخۆ بەھەرمۇۋەقىك
بىسىلمىنى، ئەگەر مىشىكراوەو يېرپۇوناڭبى.

-2-

بینینى ئەو راستییه ساکارانه لەنزيكەوە بەچاولو، لەئامىزگەرنىيان بەدەرۇون
(بۇنۇسەرە شاعير بەر لەھەركەسىيكتىر)، كارىيکى گەلۇ بايەخدارو كاريگەرو
بىگە زۆر پىيىستە. بۇچى؟! بارۇونىيىكەمەوە: گۈريمان يەكىك هات و وتى
(رووى قىسم لەنۇسەران و شاعيرانه):

- ئارارات لوتكە شاخىكى زۆر بلندەو، سەرى لەباوهشى ئاسمانىدای!

تۆ باوهرى پىيىكەو، ھىچ گومانت لەقسەكەى نەبى. بەلام و ئىتر لەم بەلامەوە
باسدىيىنمەوە سەرتاقىكىردنەوە تايىبەتىيەكەى خۆم و دەلىم: بۇگوايە من لەوەبەر،
كەمم لەبارەيەوە خويىندبۇوەو كەمم بىستبوو؟!. كەميش بەويىنەتەنانتەت
رەنگاورەنگ ئەو ئاراراتەم دىببۇ؟!. كەچى كاتى لەنھۆمى زمارە (12) ئۇتىل
(ئانى)يەوە لە(يەرىقان)، يَا لەبەردىرىگائى كلىيىسى (ئىتىشمىيادىزىن)² دەلەشارى
(ئىتىشمىيادىزىن)، يَا لەناو رەزەكانى كۇلخۇزى (لىينىن)ھو، يَا لەساتەكانى زەردەپەردا
لەسەر بەرزايى (سەردار ئاباد)³ دەلەلەرەن دەھەنەستام و پىايادا
ھەلەمدەرپۇانى، ئاراراتىيىكى گەلۇ جىاوازم بەچاولى خۆم دەبىنى و، بەدەرۇونى خۆم
دەمگەرتە باوهش.

ھاپىيىانم.. نۇوسەران و شاعيرانى كورد.. بچن بەچاولى خۆتان راستىيە
ساکارەكان بېيىن و، بەدەرۇونى خۆتان لەئامىزيانبىگەن.

-3-

خەريكم ئەو گومانەى لەژيانم ھەبۇو، بەتەواوى دەستى لىيېبەردىم.
خەريكم بىيىمە سەر ئەو باوهرى، كەژيان دەھىنە مەۋە بىباتەسەر.

کاتی له موسکووه که توینه پری و، له فروکه خانه‌ی (ئەلماتا) نیشتنیه‌و، پیمانراگه‌یه‌نرا
کەمیلى سەعاتەکانمان⁽³⁾ ژماره پیشخېین. من له سەرتادا ئەمەم بەلاوه سەیربۇو.
بەلام زوو وەك هەریەکیك لە راستىيە ساكارەكان، پىيىشادبۇوم و بەئاسانى لىيھالىبۇوم.
من له موسکوو لای رۆزئاواوه، بەرھو ئەلماتاي لای رۆزھەلات بەفېن فېيۈم. واتە
پىشىپكىم له گەل ھە آھاتنى خۆر، نانا له گەل (بىينىنى) ھە لەتى خۆرداكىردوه.

ئىستاش ئەۋەتا كەلە (ئەلمائەتا - ئەلماتا) وە بەرھو (يەرىقان) ي پايتەختى ئەرمىنیا
دەكەويىنەپری، كات حەوت و نیوی سەر لە بەيانىيە. دەنگى ناسكى ژىنیك لە مايكروفۆنى
ناو فپۇكەكەوە رادەگەيەنى كە: (ريگا چوارھەزراو ھەشت سەد كىلۆمەترە. بەپېنج
سەعات و چىل دەقىقە دەگەيەنەجى، كە بە كاتى - يەرىقان - دەبىتە سەعات دەو بىست
دەقىقە). دىارە كە ئەم راستىيە ساكارەئى مەجارەم بەلاوه سەيرنىيە. ئىيمە
كە دەگەيەنەجى دەبىنин مىلى سەعاتەکانمان له سەر يەك و دە دەقىقەيە. لە كاتىكىدا دەبى
بە كاتى يەرىقان، له سەر دەو بىست دەقىقەبى. واتە دەبى مىل بۇماوهى دوو سەعات و
پەنجا دەقىقە بىكىپەنەدواوه. بۇچى؟!.. چونكە پىشىپكىمان لە گەل ئاوابۇونى خۆر، نانا
لە گەل بىينىنى ئابۇونى خۆرداكىردوه.

مەسىلەش لە ئەنجامدا بىرىتىيە لەوەي كەهاوارىكەم و بلېم: راستە.. ئۆيال بەگەردىن راستەو
راستىيەكى ساكارىش.. ئەم زەمینە ھەم خەرھو، ھەم بەھورى خۆى و خۆردا دەسوورپىتەوە.

-4-

جوانتىن دىمەن لە ناو فپۇكەوە لە دىدىي منەوە، دىمەنى سەرروو ھەورە.
راستىرین قسە لە ناو فپۇكەوە سەبارەت بە سەرزەمىن بە بۇچۇونى من،
كۆتا يىها تىنى ھەردەشتىكە بە شاخ و، ھەرشاخىكە بە دەشت.
پەسندىرین باودىريش لە ناو فپۇكەوە بە پاى من، ئەوەيە كە سەرزەمىن
لەشۈىنى لە دايىكبوونى ھەرمۇۋىقىك فراواتتە.

-5-

بیگومان من نوینه‌ریکی نووسه‌رانی کوردبوم و، چووم بوكونگره‌ی نووسه‌رانی دوو
قاره‌ی پان و بهرين و چپی ئەم سەرزەمینه. ئىنجا دياره ئىوه هەقتانه لىمبېرسن: تۆى
نوینه‌مان لەكونگرەدا چىت بوكىرىدىن؟! لەۋەلما دەلىم:

ئازىزانم:

يەكەم: (المؤتمرات هي المؤتمرات).⁽⁴⁾

دووھم: دەنگى دەھۆلى ھەندەكەسىك لەدۇور خۆشە.

سىيەم: راستىيە ساكارەكان لەنزيكەوە خۆيانىت پىيەسەلمىنن.

چوارەم: راستىيە ئالۆزەكان پىر خۆيانىت لىيەئالۆزىنن.

پىنچەم: كۆنگرە شەشم.. حەوتەم.. ھەشتەم دادىن و، بەلام قسە ھىشتا
ھەرھەزاردەبى و، تەنبا دووانىيان بەكاردەبى!.

-6-

پەۋالىستا.. فۆدكا.. كۆنياك.. فۆدكا.. كۆنياك.. ئەويان ستۆگرام.. ئەميان
پىدى سياادگرام. ئەم ئەگىنا.. (من أين للشاعر -للقصص- بهذه الكلمات⁽⁵⁾..
بەرامبەر بە - المؤتمرات هي المؤتمرات -.

مالەوه- وزىرييە- 1973/10/16

- 190 / ٢ -

. 1973/10/26

پەراوىزەكان:

1) چوارىياغ: يەكىكە لەكەرەكە كۆنه‌كانى شارى سليمانى و تىايىدا لەدایكبووم.

2) ئىتشمىيادزىن: كۆتۈرن كلىسەيە لەئەرمىنیا. سالى (310) ئى زايىنى.

(3) سەردار ئاباد: بەرزایییەکە نزىك ئارارات. سالى (1918) شەپىڭى قورسى

لەنئۇان ئەرمەن و تۈركەكاندا تىّداروو يىداوه.

(4) دىپە شىعىرىكى شاعىرى فەلەستىنى مەعىن بەسىسۆيە كەيەكىيۇو

لەئەندامانى كۆنگرەكە.

(5) دىپەكىتە هەرلەو شىعىرى مەعىن بەسىسۆ.

دۇوەم: چەند ھەستىكى ناسك

-1-

يەكە م JACKAR مبۇو تا ئەورادەيە لەن زىكە وە، ھەست بەنھىنە كىتىرى بۇونى ئەم
ئادە مىزازە بىكەم.

نەھىنە كە لەھۆلى (لېنىن) لە(ئەلمائەتا) و لەھۆلى (فېلەھارمۇنىاي ئەرمەنی)
لە(يەرىقان) و لەلۇكەنەدەكانى ئوتىلى (ئەلمائەتا) و (ئانى رووسىيا) و رىستۆرانىكى
شەقامى (كالىن) لەمۆسکۆ چەندىن شوينىتىر، لەگەل ھەرگۇرانى و پارچە مۆسىقاو
سەمايەكدا، بروسكەيەكى وەھاي لەنا خەمدادەدا، كەھەستىمە كەدەر رۇونى جىپو
گۈزى پىر لەكۆسپ و كەندى سى و حەوت سالەم، وردىورىدە رۇو لەنەرمۇنىانى و
خاوبۇونە وەدەكاو، لەباوهشى شىرىنخەۋىكدا خاموشەبى.

بەلام لەنا كاوايىكدا، دىزە بروسکەيەك تىايىدا شەرىخەيدەدا. رايىدە چەناندو
دەيەزەندو، گەردەلۈولىكى نۇوكتىزى تىيىدا ھەندەكەد. گەردەلۈول بەشاقۇولى
بەرەخوار دادەكشاو ھەردادەكشا، ھەتا گېرى بەردەدايە سەرإپاى بىرۇھۆش و
ھەستونە سىتم. كۆششىمە كەدەر دەنچى فەرەدام بۇ جەلە و گەرتىيەدەداو
بىسىسىدە بۇو. نۇوكى تىيى گەردەلۈول، بەناخى ناخدا ھەر رۆدەچۇو. تاكاتى
لەو جىيانە تەلىيسمەاوىيە دۇووسەرەيە دەھاتمە دەرەوە دەمۇوت:

"بەھەرھا، يەکەم جارمبۇو تا ئەو رادەيە لەنزيكەوە، ھەست بەنھىننېيە كىتىرى بۇونى ئادەم مىزابكەم!".

-2-

لەھۆلى چاواھېرېكىرىنى رىستۇرانەكەمى شەقامى (كالدىن) داۋ، پىش ئەوهى پىيىننېيە ئەودىيو دەرگايى جىيانە تەلىسماوييەكەوە، نھىننېيەكە بەدېيۈ دەرەوەشدا (دەرەوە خۆم)، بەلگەيەكى سەلماندىنى خۆي دابوومى. كىيىڭىمىدى خىستبۇويە كولى گىريان و، كانىيى فرمىسىكى لەچاوانىدا تەقاندېبۇو. مىرددەكەي.. دەسگىرانەكەي.. دەلدارەكەي... (نازانىم).. بەديارييەوە خەفەتبارى و دوشىدا ماويى، گشت پىياوانى درېزىيى مىشۇوى مروقايەتتىي دەنواند.

تومەز لەھۆلى جىيانە تەلىسماوييەكەدا، جىيكانەمابۇو كىيىچى، لە گۆرانى و مۇسىقاو سەماي ئەو شەوەدا بەشدارىبىو، لەداخاندا چۆپاڭەكى فرمىسىكى ھەلەپشت. كورەش لەئاستىدا، داستانى دوشىدا ماويى پىياوانى لەئاست گرفتى ئەم نھىننېيەدا دەگىپايەوە.

بەلام من (كەدەردەكە لەئالۇزىدا پىتر دەردى منبۇو)، گرفتى ھەستە ناسكەكەى ئەوساتانەم لېپۇو بەدوو!

-3-

دەريياچەي (سيقان) بۇخاوهنانى خۆي، بەھەشتىيىكى بەردەواامە. بەلام بۇ من، تەنبا بۇماوهى سى سەعات ئەوبەھەشتەيە. من و سروشت و من و دەريياچەي (سيقان)، بەدرېزىيى ساتىبەساتى ئەو سى سەعاتە، ئاھەنگىيىكى بەجۆشى پې لەسۆزى يەكتپەرسىتىي ئەوتۇمان سازىرىد، كەجارىيىكىتىيش بەبىيەرس لەترس، ھەست بەناسكى و ورشهدارى لەخۆمدا بكەم.

سروشت و مروّف جوانی، جوانی و سورشت و مروّف، لە بالکونی ئوتىلى
سەرشاھىكى رۆخى درەياچەكەو، ھەستە ناسكە ورشەدارەكە لەلا
دەگەياندەمە لوتكەو، لەبەرخۆمەوە دەمۇوت: "زىيان شىرىنە".

بەغدا - 1973/10/19

هاوكارى - 191/2/1973

(1) سىقان: دەرياچەيەكە لەناوچەيەكى شاخاویدا. شەست كىلۆمەتر لە يەرىقانە وە
دۇورە. لەبەرزايى دوو ھەزارمەترى سەرروو رۆخى دەريادا يە.